

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ**

**ΣΧΟΛΗ:ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ:ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

**ΘΕΜΑ:΄΄Μείωση σχολικού πληθυσμού στην Πρωτοβάθμια
Εκπαίδευση(Δημοτικά Σχολεία) στο Δήμο
Πατρέων και υπογεννητικότητα΄΄.**

Μετέχοντες σπουδαστές
Ζαγοράκης Αθανάσιος
Σακελλαρίου Παναγιώτης

Υπεύθυνη Εκπαιδευτικός
Νομικού Αντωνία

**Πτυχιακή για τη λήψη πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία
από το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής
Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας του Ανώτατου
Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος(Τ.Ε.Ι. Πάτρας)**

Πάτρα,Μάρτιος 2002

“Οι αρχαίοι λατίνοι έλεγαν ότι για τους εύπορους ο πλούτος είναι η περιουσία τους, ενώ για τους φτωχούς τα παιδιά τους”

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την υπεύθυνη καθηγήτριά μας Κα Νομικού Αντωνία για την πολύτιμη και ουσιαστική βοήθεια,την υποστήριξη,τη συμπαράσταση και τη συνεργασία για τη μελέτη μας.

Επίσης,θερμά ευχαριστούμε την ερευνητική ομάδα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών(Ε.Κ.Κ.Ε.) και συγκεκριμένα τους εξής:την Κα Μαράτου-Αλιπράντη Λάουρα,τον Κο Παπαδάκη Μιχάλη,τον Κο Μπάγκαβο Χρήστο και την Κα Παπλιάκου Βασιλική για την παραχώρηση της εργασίας τους.Ακόμα,ευχαριστούμε:τον Κο Κουτσογιάννη Κωνσταντίνο που μας διευκόλυνε στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας με γραφικές παραστάσεις,τους Διευθυντές των δημοτικών σχολείων του Δήμου Πατρέων που επισκεφτήκαμε για τη συλλογή στοιχείων της έρευνας,καθώς και τους φίλους μας Κάτσενο Χρήστο,Ράνο Ιωάννη και Τάντο Αλέξανδρο για τη συμπαράσταση τους.

Τέλος,αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε τους γονείς μας για την αμέριστη συμπαράσταση και κατανόηση κατά τη διάρκεια των σπουδών μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια η ύπαρξη του φαινομένου της υπογεννητικότητας λαμβάνει σημαντικές αρνητικές διαστάσεις στην Ελλάδα, αλλά και στις ανεπτυγμένες δυτικές χώρες γενικότερα. Οι προεκτάσεις του φαινομένου αυτού είναι ποικίλες, όπως κοινωνικοοικονομικές και πολιτισμικές. Επικεντρώνοντας, λοιπόν, το ενδιαφέρον μας στο συγκεκριμένο φαινόμενο, επιλέξαμε να ασχοληθούμε με τις συνέπειες αυτού στο θεσμό της εκπαίδευσης και συγκεκριμένα στα Δημοτικά Σχολεία στο Δήμο Πατρέων.

Στην προσπάθειά μας να μελετήσουμε την ύπαρξη ή μη της μείωσης του μαθητικού πληθυσμού στα Δημοτικά Σχολεία του Δήμου Πατρέων, αναλύσαμε τρεις παραμέτρους, σχολικός πληθυσμός-πρωτοβάθμια εκπαίδευση-υπογεννητικότητα.

Η εργασία μας βασίστηκε σε θεωρητική και ερευνητική μελέτη. Συγκεκριμένα στη θεωρητική μελέτη αναπτύξαμε, αρχικά, την ιστορική αναδρομή της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά των παιδιών ηλικίας (6-12 ετών) και παραθέτουμε σχόλια σχετικά με τους πίνακες για το μαθητικό πληθυσμό στην Ελλάδα αλλά και ειδικότερα στο Νομό Αχαΐας τη δεκαετία 1990-2000.

Στη συνέχεια ακολουθούν οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα και αφορούν στην οργάνωση και στη λειτουργία των Δημοτικών Σχολείων. Σκοπός μας σε αυτή την περίπτωση είναι να παρατηρήσουμε τα στάδια εξέλιξης στη λειτουργία των Δημοτικών Σχολείων μέχρι τη σημερινή μορφή τους. Η αναφορά στις μεταρρυθμίσεις στοχεύει στον εντοπισμό των παραμέτρων που σχετίζονται με τον αριθμό των μαθητών που φοιτούν στα δημοτικά σχολεία.

Έπειτα, αναφερόμαστε στην εξέλιξη του πληθυσμού καθώς και σε παράγοντες που συμβάλλουν θετικά ή αρνητικά σε αυτόν όπως για παράδειγμα ο αριθμός των γεννήσεων. Σύμφωνα με στοιχεία που παραθέτουμε προκύπτει η ύπαρξη της υπογεννητικότητας στο Δήμο Πατρέων. Θεωρήσαμε σκόπιμο να διαπιστώσουμε τα αίτια και τις επιπτώσεις του φαινομένου της υπογεννητικότητας.

Ένα ιδιαίτερο μέρος της εργασίας μας είναι και μια ενδεικτική έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε δημοτικά σχολεία της Πάτρας, χωρισμένα σε κεντρικά, ημιπεριφερειακά και περιφερειακά σχετικά με την εξέλιξη του μαθητικού πληθυσμού. Η έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε σε 15 Δημοτικά Σχολεία του Δήμου Πατρέων με

τη μορφή συνέντευξης προς τους διευθυντές των συγκεκριμένων δημοτικών σχολείων χωρίς να αντιμετωπίσουμε ιδιαίτερες δυσκολίες. Μετά την αναφορά στη μεθοδολογία της έρευνας συνεχίζουμε με την ανάλυση των αποτελεσμάτων με τη βοήθεια πινάκων.

Τελειώνοντας, ακολουθούν τα συμπεράσματα που προέκυψαν και οι προτάσεις βάσει των στοιχείων που βρέθηκαν από όλη μας την εργασία. Μέσα από όλη την επεξεργασία του θέματος θέλουμε να παρουσιάσουμε το φαινόμενο της μείωσης του μαθητικού πληθυσμού στα Δημοτικά Σχολεία και την ύπαρξη ή μη της υπογεννητικότητας. Ελπίζουμε οι ανησυχητικές διαστάσεις του φαινομένου να αποτελέσουν ερέθισμα για διερεύνηση με απώτερο σκοπό την αποτελεσματική αντιμετώπισή του από τους υπεύθυνους φορείς.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	4
ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ	10
Κεφ.Ι ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
α)Το θέμα	11
β)Σκοποί μελέτης	12
γ)Ορισμοί όρων	13
Κεφ ΙΙ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ 1.ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	
Εισαγωγή	15
Α.Ιστορική αναδρομή στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	16
Β.Ψυχολογικά χαρακτηριστικά των παιδιών των ηλικιών του δημοτικού σχολείου(6-12 ετών)	18
Γ.Σκοπός-Οργάνωση-Λειτουργία των δημοτικών Σχολείων	20
Δ.Σχολικός πληθυσμός στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία	24
Ε.Σχολικός πληθυσμός στο Νομό Αχαΐας την Τελευταία δεκαετία	25
ΕΝΟΤΗΤΑ 2.Η εκπαίδευση στην Ελλάδα- Εκπαιδευτικό Σύστημα και Μεταρρυθμίσεις για το δημοτικό.	
Εισαγωγή	26
Α. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1964	27
Β. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1976	28
Γ. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1981-1985	30
Δ. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1997	31

ΕΝΟΤΗΤΑ 3.Υπογεννητικότητα-Αίτια-Επιπτώσεις

Εισαγωγή	32
Α.Εξέλιξη πληθυσμού και υπογεννητικότητα	33
Β.Στατιστικά στοιχεία που αποδεικνύουν την ύπαρξη υπογεννητικότητας στο Δήμο Πατρέων	35
Γ.Αίτια υπογεννητικότητας	37
Δ.Επιπτώσεις υπογεννητικότητας	39

Κεφ. ΙΙΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Α.Είδος έρευνας	40
Β.Σκοπός έρευνας	40
Γ.Ερωτήματα	40
Δ.Δειγματοληψία	40
Ε.Συνέντευξη	41
ΣΤ.Πλαίσια για τη μελέτη	42
Ζ.Τρόπος ανάλυσης πληροφοριών	43
Η.Τρόπος παρουσίασης της μελέτης	43

Κεφ ΙV ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ**ΜΕΡΟΣ Α**

1)Εξέλιξη του αριθμού μαθητών στο Δήμο Πατρέων κατά την τελευταία δεκαετία (1991-2001)	45
2)i)Εξέλιξη συνολικού αριθμού μαθητών των κεντρικών σχολείων της Πάτρας τη δεκαετία (1991-2001)	46
ii)Εξέλιξη συνολικού αριθμού μαθητών των ημιπεριφερειακών σχολείων της Πάτρας τη δεκαετία (1991-2001)	47
iii)Εξέλιξη συνολικού αριθμού μαθητών των περιφερειακών σχολείων της Πάτρας τη δεκαετία (1991-2001)	48

ΜΕΡΟΣ Β

1)Πόσοι μαθητές υπάρχουν τη φετινή χρονιά (2001-2002) και πόσοι σε κάθε τάξη;	49
2)Πόσες βάρδιες έχει το δημοτικό σχολείο;	50
3)Έχετε παρατηρήσει μείωση του αριθμού των μαθητών τα τελευταία 10 χρόνια;	51
4)Ποιοι είναι οι λόγοι,κατά τη γνώμη σας,που μειώθηκε ο αριθμός των μαθητών;	52
5) Ποιοι είναι οι λόγοι,κατά τη γνώμη σας,που αυξήθηκε ο μαθητικός πληθυσμός;	54
6)Υπάρχει εισροή μαθητικού πληθυσμού από τις γύρω περιοχές της Αχαΐας προς τα δημοτικά σχολεία της Πάτρας;	55
7)Έχετε παρατηρήσει αύξηση του αριθμού των αλλοδαπών μαθητών τα τελευταία 10 χρόνια;	56
8)Νομίζετε ότι το μορφωτικό επίπεδο των γονέων αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα για τον αριθμό των παιδιών που θα επιλέξουν να κάνουν;	57
9)Νομίζετε ότι η εργασία της μητέρας αποτελεί παράγοντα υπογεννητικότητας;	58

	Σελίδα
Κεφ V ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	59
Κεφ VI ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΜΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ-ΡΟΛΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ	65
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ</u>	
Α.-ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	70
Β.-ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ	75
Γ.-ΓΡΑΠΤΗ ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	94
Δ.-ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	96
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	119
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	121
ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ	122

ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

Σελίδα

ΜΕΡΟΣ Α**Πίνακας:**

1.Ειδική αναφορά στην εξέλιξη του αριθμού των μαθητών στο Δήμο Πατρέων	45
2. Ειδική αναφορά στην εξέλιξη του αριθμού των μαθητών στα κεντρικά σχολεία	46
3. Ειδική αναφορά στην εξέλιξη του αριθμού των μαθητών στα ημιπεριφερειακά σχολεία	47
4. Ειδική αναφορά στην εξέλιξη του αριθμού των μαθητών στα περιφερειακά σχολεία	48

ΜΕΡΟΣ Β**Πίνακας:**

1.Ειδική αναφορά για τον αριθμό μαθητών ανά τάξη του σχολικού έτους (2001-2002)	49
2.Ειδική αναφορά για τις βάρδιες των δημοτικών σχολείων	50
3.Ειδική αναφορά για τη μείωση του αριθμού των μαθητών	51
4.Ειδική αναφορά για τους λόγους μείωσης του αριθμού των μαθητών	52
5.Ειδική αναφορά για τους λόγους αύξησης του αριθμού των μαθητών	54
6.Ειδική αναφορά για την εισροή μαθητικού πληθυσμού από τις γύρω περιοχές της Αχαΐας	55
7.Ειδική αναφορά για την αύξηση του αριθμού των αλλοδαπών μαθητών στα δημοτικά σχολεία	56
8.Ειδική αναφορά για το μορφωτικό επίπεδο των γονέων σε σχέση με τον αριθμό των παιδιών που θα επιλέξουν να κάνουν	57
9.Ειδική αναφορά για την εργασία της μητέρας και αν αποτελεί παράγοντα υπογεννητικότητας	58

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α) Το θέμα

Ένα σημαντικό πρόβλημα με διαστάσεις κοινωνικοοικονομικές και πολιτισμικές, το οποίο άρχισε να γίνεται πιο αισθητό τη δεκαετία που μας πέρασε, αλλά συνεχίζεται και σήμερα με ανησυχητικές τάσεις είναι η υπογεννητικότητα που συνεπάγεται με τη μείωση του σχολικού πληθυσμού.

Τα τελευταία χρόνια είναι γεγονός στο σύνολο των ανεπτυγμένων χωρών παρατηρείται το φαινόμενο οι νέες γενεές να ασχολούνται (να επικεντρώνονται) με την επαγγελματική τους ανέλιξη και σταδιοδρομία και με αποτέλεσμα να μην ενδιαφέρονται να δημιουργήσουν οικογένεια και να αποκτήσουν παιδιά.

Οι αρνητικές παράμετροι του φαινομένου αυτού υπάρχουν και στην Ελλάδα. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι σύμφωνα με την επίσημη πηγή (ΥΠ.Ε.Π.Θ.) ο αριθμός των μαθητών που φοιτούν στα ελληνικά δημοτικά σχολεία, κατά τη δεκαετία που μας πέρασε, μειώθηκε σημαντικά (Παράρτημα Δ, σελ 96, Πίνακας 1)

Θα πρέπει όμως να αναφερθεί ότι παρόλο που ο συνολικός πληθυσμός της Ελλάδας αυξήθηκε κατά 6,7% (σύγκριση απογραφής πληθυσμού 1991-2001) (Παράρτημα Δ, σελ 96, Πίνακας 2) ωστόσο συνεχίζεται το γεγονός να υπάρχει η μείωση του σχολικού πληθυσμού. Βέβαια η μαζική εισροή των μεταναστών στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία συντέλεσε αποφασιστικά στην αύξηση του πληθυσμού που αναφέρθηκε παραπάνω.

Σκοπός της πτυχιακής εργασίας μας είναι να διαπιστωθεί σε ποιο βαθμό υφίσταται το πρόβλημα της μείωσης του σχολικού πληθυσμού στα δημοτικά σχολεία στο Δήμο Πατρέων και ποιοι είναι οι παράγοντες που συντελούν στην υπογεννητικότητα καθώς και πως θα πρέπει να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο αυτό (Γενικά στο Νομό Αχαΐας η μείωση του σχολικού πληθυσμού στα δημοτικά είναι κατά τη δεκαετία 1991-2001 21%), (Παράρτημα Δ, σελ 96, Πίνακας 3).

Για την αντικειμενικότητα της πτυχιακής εργασίας, σχετικά με τη μείωση των μαθητών στα δημοτικά σχολεία της Πάτρας, πραγματοποιήθηκε έρευνα στα σχολεία της πόλης (σύνολο 15 από τα 70)-χωρισμένα σε κεντρικά-ημιπεριφερειακά-περιφερειακά. Τα αποτελέσματα της έρευνας καθώς και η κατ'

επέκταση ανάλυση του προβλήματος της υπογεννητικότητας παρουσιάζονται σε συγκεκριμένα κεφάλαια στην εργασία.

Β)Σκοπός Μελέτης

Κύριος σκοπός της μελέτης μας είναι να αποτελέσει η ίδια αφορμή για θετικό προβληματισμό καθώς προκύπτουν ερωτήματα, διαπιστώσεις, συμπεράσματα και προτάσεις σχετικά με τις κοινωνικοοικονομικές και πολιτιστικές διαστάσεις του φαινομένου της υπογεννητικότητας με συνέπεια τη μείωση του μαθητικού πληθυσμού.

Η μελέτη διακρίνεται σε 2 διαφορετικά επίπεδα. Στη θεωρητική προσέγγιση του θέματος και στην ερευνητική διαδικασία. Τα επίπεδα αυτά είναι εξίσου σημαντικά και αλληλένδετα για την ευρύτερη κατανόηση του θέματος.

Σκοπός της βιβλιογραφικής προσέγγισης είναι να παρουσιάσει την οργάνωση και τη λειτουργία των δημοτικών σχολείων στη σημερινή εποχή κάνοντας και αναφορά στις ουσιαστικότερες εκπαιδευτικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν τις τελευταίες 4 δεκαετίες. Επίσης, αναφέρονται και οι σημαντικότερες αλλαγές που πραγματοποιούνται στους μαθητές του δημοτικού (6-12 ετών) σε όλα τα στάδια εξέλιξης και ανάπτυξής τους. Έπειτα, στη βιβλιογραφική προσέγγιση σχολιάζονται πίνακες που αποδεικνύουν τη μείωση του μαθητικού πληθυσμού στα δημοτικά σχολεία και γίνεται αναφορά για την ύπαρξη του φαινομένου της υπογεννητικότητας στη χώρα μας, αλλά και στο Δήμο Πατρέων καθώς και τα ανάλυση για τα αίτια ύπαρξης του προβλήματος και τις επιπτώσεις αυτού. Ακόμα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την έρευνα καθώς και προτάσεις αντιμετώπισης του προβλήματος.

Με την ερευνητική προσέγγιση στοχεύουμε να διαπιστώσουμε την ύπαρξη ή μη της μείωσης του μαθητικού πληθυσμού, κατά πόσο αποτελεί ανησυχητικό φαινόμενο και τους τρόπους αντιμετώπισής του από τους αρμόδιους φορείς. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από διευθυντές δημοτικών σχολείων και η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη μορφή συνέντευξης.

Γ)Ορισμοί Όρων

Θεωρούμε απαραίτητο να προσεγγίσουμε τους όρους που συσχετίζονται με το θέμα της εργασίας μας και είναι:

- i)Σχολικός πληθυσμός
- ii)Εκπαίδευση
- iii)Υπογεννητικότητα

i)΄Σχολικός πληθυσμός΄

Η εργασία μας αναφέρεται στο σχολικό πληθυσμό και συγκεκριμένα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.Γενικά σύμφωνα με το Ελληνικό Λεξικό Τεγόπουλος-Φυτράκης(1991) ως πληθυσμός ορίζεται το σύνολο των κατοίκων ενός τόπου.Επειδή ακριβής ορισμός για την έννοια ΄΄σχολικός πληθυσμός΄΄ δε βρέθηκε και σύμφωνα με τα παραπάνω αλλά και από τη βιβλιογραφική διερεύνηση ορίζουμε,με κάθε επιφύλαξη ως σχολικό πληθυσμό το σύνολο των μαθητών,αγόρια και κορίτσια,που φοιτούν σε δημοτικά σχολεία σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

ii)΄Εκπαίδευση΄

Σύμφωνα με το Ελληνικό Λεξικό Τεγόπουλος-Φυτράκης(1991) ορίζεται ως εκπαίδευση η ανάπτυξη των σωματικών,διανοητικών και ηθικών δυνάμεων του παιδιού δηλαδή η ανατροφή,η μόρφωση που απαιτείται για τη διαδικασία δηλαδή η παιδεία,καθώς και καθένα από τα στάδια της μόρφωσης που παρέχεται στο σχολείο.

Επειδή η εργασία αναφέρεται συγκεκριμένα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση παραθέτουμε τον εξής ορισμό για το σκοπό λειτουργίας του δημοτικού σχολείου: ΄΄Στα δημοτικά σχολεία πραγματοποιείται η προσαρμογή του μαθητή στη σχολική ζωή,τίθενται οι βάσεις της θρησκευτικής,εθνικής,πολιτιστικής,ανθρωπιστικής,ηθικής και φυσικής αγωγής του,εμπεδώνεται στο μαθητή η αντίληψη ότι οφείλει να γίνει χρήσιμο μέλος του κοινωνικού συνόλου και περιφρουρείται η σωματική και ψυχική υγεία του΄΄.(Κυρίδης Α.,1997,σελ.192).

Ακόμα,σύμφωνα με την Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια (1989) ως σκοπός δημοτικού σχολείου ορίζεται η πολύπλευρη πνευματική και σωματική ανάπτυξη των μαθητών μέσα στα πλαίσια που ορίζει ο ευρύτερος σκοπός της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

iii) "Υπογεννητικότητα"

Σύμφωνα με το Ελληνικό Λεξικό Τεγόπουλος-Φυτράκης (1991) υπογεννητικότητα ορίζεται η μείωση των ετήσιων γεννήσεων σε έναν τόπο, η χαμηλή γεννητικότητα. Θεωρούμε ότι ο παραπάνω ορισμός είναι αντιπροσωπευτικός για τη διασαφήνιση της έννοιας "υπογεννητικότητα".

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

1.ΕΝΟΤΗΤΑ

“ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ- ΜΑΘΗΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ” ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα αναφερθούμε σε θέματα που αφορούν την πρωτοβάθμια εκπαίδευση(δημοτικό σχολείο),καθώς και σε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στοιχεία των μαθητών του δημοτικού σχολείου.

Συγκεκριμένα,καταγράφουμε την πορεία εξέλιξης και σύστασης των δημοτικών σχολείων σε διάφορες ιστορικές περιόδους για να καταλήξουμε στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας αυτών σήμερα.

Επειδή οι μαθητές (6-12ετών) αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των δημοτικών σχολείων,σημαντικό θα είναι να αναφερθούμε στα στάδια εξέλιξης-ανάπτυξης σε όλα τα επίπεδα των παιδιών του δημοτικού σχολείου.

Συσχετίζοντας τα παραπάνω με το θέμα της πτυχιακής εργασίας,θα παρουσιάσουμε και θα σχολιάσουμε πίνακες που αναφέρονται στο μαθητικό δυναμικό της Ελλάδας και του Νομού Αχαΐας την τελευταία δεκαετία.

Α) Ιστορική αναδρομή του δημοτικού σχολείου

Στη συγκεκριμένη ενότητα θα αναπτυχθεί η ιστορική αναδρομή του δημοτικού σχολείου με τις μορφές που αυτό πήρε κατά τις διάφορες ιστορικές περιόδους, όπως για παράδειγμα στην αρχαιότητα, στην ελληνιστική περίοδο, στη βυζαντινή εποχή και στην Τουρκοκρατία. Σε κάθε ιστορική περίοδο ξεχωριστά το δημοτικό σχολείο είχε και διαφορετικό περιεχόμενο διδασκαλίας, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούσαν εκείνη τη συγκεκριμένη περίοδο.

Σύμφωνα με την Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια (1989) το δημοτικό σχολείο στην Ελλάδα όπως και στις αγγλοσαξωνικές χώρες (elementary school), ή στη Γερμανία λαϊκό σχολείο όπως ονομάζεται (Volksschule), αλλά και στη Γαλλία (école primaire) δηλαδή σχολείο πρώτης παιδείας, αποτελεί την πρώτη βαθμίδα εκπαίδευσης με σκοπό τη μετάδοση γνώσεων και αγωγής στο παιδί με απώτερο σκοπό την κοινωνικοποίησή του. Τα παιδιά που φοιτούν στα δημοτικά σχολεία είναι 6-12 ετών.

Σε αυτό το σημείο αναπτύσσεται η ιστορική αναδρομή του ελληνικού δημοτικού σχολείου, όπως διαμορφώνεται σε διάφορες ιστορικές περιόδους.

α) στην κλασική αρχαιότητα υπάρχει το λεγόμενο διδασκαλείο (γραμματείο ή γραμματο-διδασκαλείο). Προοριζόταν για διδασκαλία παιδιών ηλικίας 7-12 ετών. Σε αυτό δίδασκαν ο γραμματιστής και ο κιθαριστής. Η όλη εκπαιδευτική διδασκαλία συμπληρωνόταν με τη φοίτηση παιδιών στην παλαίστρα και στο γυμναστήριο (γυμνάσιο),

β) στην ελληνιστική περίοδο η εκπαίδευση αποτελούσε καθολικό και κοινό αγαθό και για τα 2 φύλα. Αξίζει να τονιστεί ότι κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου τα σχολεία ήταν ιδιωτικά και σε αυτά δίδασκε ο «γραμματιστής» με κύριο καθήκον την παροχή στοιχειωδών γνώσεων,

γ) στη βυζαντινή περίοδο το πρωτοβάθμιο σχολείο αποκαλούνταν σχολείο του γραμματιστή ή των «κοινών γραμμάτων». Η φοίτηση σε αυτά ήταν τριετής ή ακόμα και τετραετής και άρχιζε με τη συμπλήρωση του έκτου χρόνου ζωής του παιδιού. Επιπλέον, σε αυτή τη περίοδο η Εκκλησία με τους κληρικούς ήταν αυτοί οι δάσκαλοι που είχαν στα χέρια τους τη στοιχειώδη και βασική εκπαίδευση,

δ) στην τουρκοκρατία, πάλι οι κληρικοί και οι ιερείς ήταν οι δάσκαλοι στο πρωτοβάθμιο σχολείο. Τα σχολεία αυτά που

ονομάζονταν κατώτερα ή κοινά ή γραμματοδιδασκαλεία λειτουργούσαν τόσο σε πόλεις όσο και σε κωμοπόλεις και σε χωριά,

ε)μετά το 1821 και συγκεκριμένα το 1824 συναντάμε το κατώτερο σχολείο στο οποίο εφαρμόζεται και η αλληλοδιδασκτική μέθοδος διδασκαλίας με την οποία οι καλύτεροι μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων δίδασκαν τους χειρότερους μαθητές.Ο Καποδίστριας προώθησε αυτή τη μέθοδο συστηματικότερα επειδή δεν υπήρχαν πολλοί δάσκαλοι μετά την απελευθέρωση.Έπειτα,κατά την περίοδο της Αντιβασιλείας του Όθωνα με το Ν.Δ. 6/18-2-1834 «Περί Δημοτικών Σχολείων» που ήταν έργο του Γερμανού Μάουερ,μέλους της αντιβασιλείας,ανατέθηκε η ίδρυση και η συντήρηση των βασικών σχολείων για τη μόρφωση του λαού στους Δήμους γι' αυτό και ονομάστηκαν μετέπειτα «δημοτικά σχολεία».Σε αυτά δίδασκαν βασικά οι δάσκαλοι,λόγω όμως αντικειμενικών δυσκολιών (οικονομικοί,αποστάσεις),οι Δήμοι ανέθεταν σε ανθρώπους με στοιχειώδη μόρφωση και γραμματικές γνώσεις να αναλάβουν τη διδασκαλία ανάγνωσης,γραφής και αριθμητικής σε σχολεία που ονομάζονταν γραμματοσχολεία ή γραμματοδιδασκαλεία και οι διδάσκοντες σε αυτά ονομάζονταν γραμματοδιδάσκαλοι,

στ)τελειώνοντας την ιστορική αναδρομή των δημοτικών σχολείων,οφείλει κανείς να αναφερθεί και στο τέλος του 19^{ου} αιώνα,όπου εφαρμόστηκε το νομοσχέδιο του 1899.Αυτό προέβλεπε την καθιέρωση 7 τάξεων στο δημοτικό που ήταν χωρισμένο σε 2 κύκλους,τον κατώτατο με 4 έτη και τον ανώτερο με 3 έτη.Το 1913 καθιερώνεται το εξαετές δημοτικό σχολείο.Το 1929 με τη θέσπιση του νόμου 4397 «Περί Στοιχειώδους Εκπαιδύσεως» εφαρμόστηκε και καθιερώθηκε το εξαετές(εξατάξιο) δημοτικό σχολείο που προέβλεπε υποχρεωτική φοίτηση για τα παιδιά από το εκτο έτος της ηλικίας τους.Το εξαετές δημοτικό σχολείο με την παροχή στοιχειωδών και βασικών γνώσεων εξακολουθεί να λειτουργεί μέχρι και σήμερα.

B) Ψυχολογικά χαρακτηριστικά των παιδιών των ηλικιών του δημοτικού σχολείου (6-12 ετών)

Σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο(1985),στον 3^ο τόμο,που αναφέρεται στη σχολική ηλικία,αυτή εκτείνεται από το 6ο έτος,ως την ηλικία που το άτομο γίνεται σεξουαλικά ώριμο(το έτος αυτό είναι το 11^ο για τα κορίτσια και το 13^ο για τα αγόρια)

Η σχολική ηλικία έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε όλους τους τομείς ανάπτυξης του παιδιού.Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι τα εξής.

Στο σωματικό και κινητικό τομέα σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο(1985,Τόμος Γ') πραγματοποιείται μια ποιοτική μεταβολή παρά μια ποσοτική μεταβολή.Επίσης πραγματοποιείται η τελειοποίηση των αλλαγών της προηγούμενης περιόδου,στο σωματικό τομέα,και προσδιορίζονται οι βιοσωματικές και ψυχοκινητικές αλλαγές.Την περίοδο της σχολικής ηλικίας η ψυχοκινητική ανάπτυξη και ο κινητικός έλεγχος του σώματος ακολουθούν τρεις βασικές κατευθύνσεις

α)από αντανακλαστική γίνεται σκόπιμη

β)από μαζική και γενικευμένη γίνεται μερική και εξειδικευμένη

γ)από αμφίπλευρη γίνεται ετερόπλευρη.(Παρασκευόπουλος,1985,Τόμος Γ',Σελ 23).

Έτσι την περίοδο αυτή οι ψυχοκινητικές διεργασίες αποκτούν σταθερότητα,ισχύ και χάρη.

Έπειτα στο νοητικό τομέα,σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο,(1985,Τόμος Γ'), την περίοδο της σχολικής ηλικίας το παιδί παρουσιάζει για πρώτη φορά συνεπή και σταθερή λογική.

Από το 7^ο έτος και έπειτα το παιδί πραγματοποιεί θεμελιώδους προόδους στη νοητική ανάπτυξη.Συγκεκριμένα την περίοδο 7 ως 11 ετών το παιδί παρουσιάζει αληθείς λογικές πράξεις που βασίζονται στην ικανότητα για γνωστική αναστρεψιμότητα,μπορεί να σειροθετεί και να ταξινομεί πρόσωπα και πράγματα και αποκτά την έννοια του αριθμού και της διατήρησης των διαφόρων φυσικών μεγεθών.Επίσης αν και έχει αποκτήσει την ικανότητα της προσοχής και της πραγματικής κατάστασης(και για την ενδιάμεση φάση) ωστόσο η σκέψη του παιδιού παρουσιάζει ακόμα λειτουργικές αδυναμίες.

Σημαντικές μεταβολές πραγματοποιούνται και στον τομέα συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο(1985,Τόμος Γ').Τα παιδιά δημιουργούν ομάδες με τους συνομήλικους τους.Βέβαια οι ομάδες αυτές συχνά είναι

ομόφυλες ομάδες που έχουν το δικό τους κώδικα συμπεριφοράς και επικοινωνίας. Στην περίοδο της σχολικής ηλικίας το σχολείο γίνεται για το παιδί φορέας κοινωνικοποίησης. Επίσης αποκτά μεγαλύτερη αυτογνωσία και αντιλαμβάνεται ότι το περιβάλλον που συναναστρέφεται έχει εκτός από δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Συνεχίζοντας τις αλλαγές στους τομείς ανάπτυξης θα αναφερθούμε στην ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη καθώς και σε αυτή της προσωπικότητας. Συγκεκριμένα στην ανάπτυξη της προσωπικότητας σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο(1985,τόμος Γ΄) το παιδί έχει επιτύχει εμπιστοσύνη, αυτονομία, πρωτοβουλία και ετοιμάζεται να επιδοθεί στη φιλοπονία και την παραγωγικότητα. Πλέον το παιδί επιλέγει τις δραστηριότητές του και ενδιαφέρεται να τις ολοκληρώσει. Συνειδητοποιεί την έννοια του καθήκοντος και αισθάνεται την ανάγκη για επιτεύγματα δημιουργικά.

Επίσης σημαντικές αλλαγές πραγματοποιούνται και στην ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη. Σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο(1985,τόμος Γ΄) στο στάδιο αυτό το παιδί διέρχεται το στάδιο της λανθάνουσας σεξουαλικότητας, περίοδος που χαρακτηρίζεται από ηρεμία και γαλήνη. Ολοκληρώνοντας τους τομείς ανάπτυξης, στον τομέα της ηθικότητας σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο(1985,τόμος Γ΄) το παιδί εισέρχεται στο στάδιο της ηθικής σχετικότητας και έμφαση δίνεται στην πρόθεση μιας πράξης και όχι ιδιαίτερα στο αποτέλεσμα.

Σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο(1985,τόμος Γ΄) γενικώς η είσοδος του παιδιού στο σχολείο είναι ορόσημο στη ζωή του. Το παιδί εισέρχεται σε έναν ευρύτερο χώρο, το σχολείο, ξεφεύγοντας έτσι από το στενό οικογενειακό περιβάλλον. Για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σχολείου το παιδί χρειάζεται να αποκτήσει ορισμένες δεξιότητες και ορισμένους κανόνες συμπεριφοράς. Χαρακτηριστικά θα πρέπει να έχει τις απαραίτητες σχολικές γνώσεις, να δημιουργεί φιλικές σχέσεις, να αυτοεξυπηρετείται σε διάφορες συνήθειες και να μην εξαρτάται αποκλειστικά από την οικογένεια καθώς και να ενδιαφέρεται για την ηθική τάξη της κοινότητας που ζει.

Γ)Σκοπός,οργάνωση και λειτουργία των δημοτικών σχολείων.

Σε αυτή την ενότητα θα αναλυθεί ο σκοπός,η οργάνωση και η λειτουργία των δημοτικών σχολείων,αλλά και ορισμένων επιμέρους θεμάτων που είναι βασικά στοιχεία για το εκπαιδευτικό καθήκον των δασκάλων,όπως ο τρόπος αξιολόγησης των μαθητών και η ενισχυτική διδασκαλία,για παράδειγμα.

Σύμφωνα με την Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια(1989),σκοπός του δημοτικού σχολείου όπως αναφέρεται στο νόμο 1566/85 είναι η πολύπλευρη πνευματική και σωματική ανάπτυξη των μαθητών.Χαρακτηριστικά,είναι άξια αναφοράς 6 σημεία που περιγράφουν τον τρόπο παροχής γνώσεων από τους δασκάλους.Αναλυτικά,

α)το δημοτικό σχολείο διευρύνει και αναδιατάσσει τις σχέσεις της δημιουργικής δραστηριότητας των μαθητών με τα πράγματα,τις καταστάσεις και τα φαινόμενα που ερευνούν,

β)οικοδομεί μηχανισμούς για να αφομοιώνουν οι μαθητές τις γνώσεις και τις εμπειρίες,αλλά και για να βελτιώνουν την ψυχική και τη σωματική τους υγεία,

γ)βρίσκει τρόπους για να κατακτούν τα παιδιά το περιεχόμενο των βασικότερων εννοιών και να προωθούν την κριτική και αφαιρετική τους σκέψη,

δ)βοηθά στην απόκτηση ικανότητας σωστής χρήσης του προφορικού και του γραπτού λόγου,

ε)αναπτύσσει βαθμιαία τις ηθικές,θρησκευτικές,εθνικές και ανθρωπιστικές αξίες των μαθητών,και

στ)καλλιεργεί το αισθητικό τους κριτήριο για να μπορούν να εκτιμούν τα έργα τέχνης και να λαμβάνουν ερεθίσματα από αυτά για να δημιουργούν και τα δικά τους καλλιτεχνικά έργα.

Επιπλέον,πρέπει να αναφερθεί και η διαδικασία της φοίτησης στα δημοτικά σχολεία και οι διάφορες παράμετροί της.

Σύμφωνα,λοιπόν με την Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια(1989) η φοίτηση στο δημοτικό είναι εξαετής.Στην πρώτη τάξη,εγγράφονται οι μαθητές που συμπληρώνουν την 1^η Οκτωβρίου τους έτους εγγραφής ηλικία πέντε ετών και έξι μηνών.Στους μαθητές που αποφοιτούν από το δημοτικό σχολείο χορηγείται τίτλος αποφοίτησης προκειμένου να τους χρησιμεύσει για την εγγραφή τους στο γυμνάσιο.Η φοίτηση στο δημοτικό πραγματοποιείται με τη διδασκαλία ορισμένων μαθημάτων,όπως η γλώσσα,τα μαθηματικά,η μελέτη περιβάλλοντος,η φυσική αγωγή.Αυτά τα μαθήματα πραγματοποιούνται σε όλες τις τάξεις του

δημοτικού. Από εκεί και πέρα διδάσκονται και ιστορία, θρησκευτικά, φυσική, γεωγραφία, όμως από την Πέμπτη τάξη του δημοτικού. Επίσης, αναφέρεται ότι στην Ελλάδα λειτουργούν δημοτικά σχολεία που ανήκουν στους εξής τύπους σχολείων.

Τύπος Σχολείου	Δάσκαλοι	Μαθητές
1/θέσιο	1	10-25
2/θέσιο	2	26-50
3/θέσιο	3	51-90
4/θέσιο	4	91-120
5/θέσιο	5	121-150
6/θέσιο	6	151-180
7/θέσιο	7	181-210
8/θέσιο	8	211-240
9/θέσιο	9	241-270
10/θέσιο	10	271-300
11/θέσιο	11	301-330
12/θέσιο	12	331-360

Οι δάσκαλοι που διορίζονται στα δημοτικά σχολεία, απαραίτητα πρέπει να κατέχουν πτυχίο Παιδαγωγικού Τμήματος ΑΕΙ ή ισότιμο πτυχίο αλλοδαπής. Η διοίκηση του δημοτικού σχολείου πραγματοποιείται από το διευθυντή, με συνεργασία του υποδιευθυντή και του συλλόγου των διδασκόντων. Ο διευθυντής εκτός από τα διδακτικά του καθήκοντα ασκεί διοικητικά και εποπτικά καθήκοντα για την ομαλή λειτουργία του σχολείου.

Σε αυτό το σημείο θα αναφερθούμε σε δυο ακόμα παραμέτρους της όλης εκπαιδευτικής διαδικασίας σχετιζόμενες με την οργάνωση και λειτουργία των δημοτικών σχολείων, στην αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή και στην ενισχυτική διδασκαλία.

Σύμφωνα με το Π.Δ. 462/91, η αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή είναι η συνεχής εκπαιδευτική διαδικασία με την οποία προσδιορίζεται η πρόοδος του μαθητή καθώς και ο τρόπος επίτευξής της με στόχο την έγκαιρη ενημέρωση δασκάλου και μαθητή για την πορεία της διδακτικής πράξης ώστε να βελτιώνεται η ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου και να εξασφαλίζεται η περαιτέρω πρόοδος του μαθητή. Η αξιολόγηση αυτή αναφέρεται στις σχολικές γνώσεις, στις δεξιότητες και στις ικανότητες που απέκτησε ο μαθητής.

Σκοπός της αξιολόγησης της επίδοσης του μαθητή είναι:

α) η προώθηση, η ενθάρρυνση και η σωστή αυτοαντίληψη του παιδιού,

β)η διάγνωση των κλίσεων και των ικανοτήτων του από το δάσκαλο,καθώς και των μαθησιακών δυσκολιών που τυχόν αυτός αντιμετωπίζει,

γ)η ανατροφοδότηση της διδασκαλίας και της μάθησης για την προαγωγή του εκπαιδευτικού έργου(Παπακωνσταντίνου Π.,1993,σελ.222).

Καλό θα ήταν να αναφερθεί ότι η αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της διδασκαλίας.Γίνεται κατά τη διάρκεια του καθημερινού προγράμματος.Ειδικότερα,στην πέμπτη και την έκτη τάξη του δημοτικού γίνεται σε κάθε μάθημα εκτός της Αισθητικής Αγωγής,Μουσικής και Φυσικής Αγωγής,στο τελευταίο εικοσαήμερο κάθε τριμήνου.Για την αξιολόγηση,λοιπόν,των μαθητών χρησιμοποιούνται

α)προφορική εξέταση,

β)γραφτές εργασίες και γραπτές δοκιμασίες(tests).

Κάθε τρίμηνο,επίσης,δίνεται στους γονείς ή στους κηδεμόνες των μαθητών «έλεγχος προόδου».Στην πρώτη τάξη ο πρώτος «έλεγχος προόδου» δίνεται στο τέλος του δευτέρου τριμήνου.Σε όλες τις τάξεις εκτός της έκτης χορηγείται στους μαθητές τίτλος προόδου.Στους μαθητές της έκτης τάξης εκδίδεται τίτλος σπουδών ο οποίος αποστέλλεται στο γυμνάσιο,υπηρεσιακώς,όπου ο κάθε μαθητής θα εγγραφεί.

Η κλίμακα αξιολόγησης της επίδοσης των μαθητών για τις δυο πρώτες τάξεις περιλαμβάνει λεκτικούς χαρακτηρισμούς.

α)Άριστα(Α)

β)Πολύ καλά(Β)

γ)Καλά(Γ)

δ)Σχεδόν καλά(Δ)

Για τις υπόλοιπες τάξεις εκφράζεται η αξιολόγηση τόσο λεκτικά όσο και αριθμητικά.

α)Άριστα(9-10)

β)Πολύ καλά(7-8)

γ)Καλά(5-6)

δ)Σχεδόν καλά.

Ο βαθμός της ετήσιας επίδοσης του μαθητή της τρίτης,τετάρτης,πέμπτης και έκτης τάξης κατά μάθημα είναι ο μέσος όρος (Μ.Ο.) της βαθμολογίας των τριών τριμήνων.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί κανείς επίσης και στη διαγωγή των μαθητών.Αναλυτικά,οι μαθητές οφείλουν να τηρούν τους κανόνες της σχολικής ζωής.Κάθε παρέκκλιση αντιμετωπίζεται από το διευθυντή και τους διδάσκοντες σε συνεργασία με τους γονείς ή τους κηδεμόνες.Είναι αυτονόητο ότι οι σωματικές ποινές απαγορεύονται.

Επιπλέον, μια ακόμη σημαντική παράμετρος της όλης εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι και η ενισχυτική διδασκαλία. Με τον όρο «ενισχυτική διδασκαλία» νοείται η παρακολούθηση από το μαθητή ιδιαίτερου προγράμματος διδασκαλίας στα μαθήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας και των Μαθηματικών, όταν κρίνεται από τους διδάσκοντες ότι χρειάζεται επιπλέον διδακτική βοήθεια. Κατά προτεραιότητα παρέχονται προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας σε μαθητές των τάξεων Α' και Β' που δεν κατέκτησαν τους βασικούς μηχανισμούς ανάγνωσης, γραφής και αριθμητικού υπολογισμού (Παπακωνσταντίνου Π., 1993, σελ. 225).

Τα τμήματα της ενισχυτικής διδασκαλίας λειτουργούν σε όλη τη διάρκεια του διδακτικού έτους ή για ορισμένο χρονικό διάστημα ανάλογα με τις ανάγκες και την πρόοδο που παρουσίασαν οι μαθητές. Τα τμήματα πραγματοποιούνται από το σύλλογο διδασκόντων μετά από εισήγηση του διευθυντή, στηριζόμενη στις προτάσεις των δασκάλων των τάξεων. Το ημερήσιο πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας καλύπτει 1-2 διδακτικές ώρες την ημέρα και 6 ώρες την εβδομάδα.

Σύμφωνα με τον Παπακωνσταντίνου (1993) τα τμήματα ενισχυτικής διδασκαλίας δεν μπορούν να περιλαμβάνουν περισσότερους από πέντε κατά μάθημα μαθητές. Στα τμήματα αυτά διδάσκουν ύστερα από πρόταση του συλλόγου των διδασκόντων,

α) εκπαιδευτικοί του ίδιου σχολείου για συμπλήρωση του διδακτικού τους ωραρίου,

β) εκπαιδευτικοί του ίδιου σχολείου με υπερωριακή απασχόληση,

γ) πρόσθετοι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που τυχόν διατίθενται στα πολυθέσια σχολεία,

δ) εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με ωριαία αντιμισθία.

Δ)Σχολικός πληθυσμός στην Ελλάδα τη δεκαετία 1990-2000 στα Δημοτικά Σχολεία

Σύμφωνα με τον Πίνακα 1,που παρουσιάζεται στο (Παράρτημα Δ,σελ 96,Πίνακας 1) ο σχολικός πληθυσμός στα Δημοτικά σχολεία στην Ελλάδα (στα δημόσια σχολεία) από 761070 μαθητές που ήταν το σχολικό έτος 1990-1991 μειώθηκε σε μεγάλο ποσοστό σε μια δεκαετία(21%) και έφτασε τους 600028,το σχολικό έτος 1999-2000.

Συγκεκριμένα στον πίνακα που παρουσιάζεται,παρατηρούμε ότι η μείωση πραγματοποιείται με μεγάλους ρυθμούς ανά σχολικό έτος μέχρι το έτος 1997-1998.Τα δυο τελευταία έτη υπάρχει μείωση αλλά πολύ μικρή συγκριτικά πάντα τα προηγούμενα έτη.Η ανησυχητική μείωση που πραγματοποιήθηκε σε μαθητικό δυναμικό στα δημοτικά σχολεία ήταν και ο κυριότερος λόγος να ασχοληθούμε με το φαινόμενο αυτό και στα Δημοτικά σχολεία του Δήμου Πατρέων.

Οι διαστάσεις του φαινομένου είναι σημαντικές.Η ραγδαία μείωση που υπάρχει πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα με διάφορους τρόπους και από διάφορους φορείς.Η ύπαρξη της υπογεννητικότητας στην Ελλάδα είναι ένα φαινόμενο με ανησυχητικές διαστάσεις.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο μαθητικός πληθυσμός στα ιδιωτικά δημοτικά σχολεία παραμένει σε γενικές γραμμές σταθερός τη δεκαετία (1990-2000).Επομένως,οι ισχυρισμοί ορισμένων μειώνεται ο αριθμός στα δημόσια δημοτικά σχολεία επειδή αυξάνεται στα ιδιωτικά δημοτικά σχολεία δεν υφίσταται(Παράρτημα Δ,σελ 96,Πίνακας 4)

Ε)Σχολικός πληθυσμός στο Νομό Αχαΐας την τελευταία δεκαετία στα Δημοτικά Σχολεία(1991-2001)

Λόγω ότι δεν ήταν εφικτό να έχουμε αναλυτικά στοιχεία για το μαθητικό δυναμικό ανά σχολικό έτος στα Δημοτικά Σχολεία του Δήμου Πατρέων για την τελευταία δεκαετία(1991-2001),παρουσιάζουμε ενδεικτικά έναν πίνακα(Παράρτημα Δ,σελ 96,Πίνακας 3) που παρατηρείται η μείωση του μαθητικού δυναμικού στα Δημοτικά Σχολεία του Νομού Αχαΐας στο διάστημα 1991-2001.

Ο συγκεκριμένος πίνακας είναι αρκετά χρήσιμος γιατί παρουσιάζει τη μείωση που υπήρξε στο Νομό Αχαΐας.Αναλυτικά από 25666 μαθητές που ήταν στα Δημοτικά Σχολεία στο Νομό Αχαΐας το σχολικό έτος 1991-1992 ο αριθμός αυτός μειώθηκε (21%) και έφτασε το σχολικό έτος 2000-2001 τους 20205 μαθητές.

Παρατηρούμε,ότι υπάρχει μείωση του μαθητικού δυναμικού μέχρι το σχολικό έτος 1998-1999.Τα δυο τελευταία σχολικά έτη υπάρχει μια αυξομείωση σχετικά μικρή.Σημαντικό θα ήταν να αναφερθεί ότι το ποσοστό μείωσης για το Νομό Αχαΐας στη δεκαετία (1991-2001) ήταν περίπου 21% όσο περίπου ήταν και το ποσοστό μείωσης τη δεκαετία (1990-2000) συνολικά στον ελληνικό μαθητικό πληθυσμό στα δημοτικά σχολεία.

Για την αντικειμενικότητα της πτυχιακής εργασίας μας,πραγματοποιήθηκε ενδεικτική έρευνα σε δημοτικά σχολεία της Πάτρας για να διαπιστωθεί η ύπαρξη της μείωσης του σχολικού πληθυσμού στα δημοτικά σχολεία και η συσχέτιση του φαινομένου με την ύπαρξη της υπογεννητικότητας.

2.ΕΝΟΤΗΤΑ

“Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ- ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ”

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ρόλος της εκπαίδευσης στις αναπτυγμένες κοινωνίες είναι σημαντικός για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη μιας χώρας. Η εκπαίδευση αποτελεί δευτερογενή φορέα κοινωνικοποίησης για τα παιδιά και η απόκτηση παιδείας, στις σύγχρονες κοινωνίες, είναι συνταγματική υποχρέωση και όχι απλώς δικαίωμα για μόρφωση, γιατί είναι καθοριστική για την εξέλιξη και την ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου.

Οι σημαντικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στην τεχνολογία και ο συνεχής ανταγωνισμός συνέβαλλαν ώστε να δημιουργηθούν και αλλαγές στην παιδεία. Η σύνδεση της εκπαίδευσης με την ανάπτυξη της χώρας άλλωστε είναι στενή.

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα διαμορφώθηκε σταδιακά με την εξέλιξη του νεοελληνικού κράτους. Θα αναφερθούμε στις σημαντικότερες ελληνικές σύγχρονες μεταρρυθμίσεις στο δημοτικό για να κατανοήσουμε και το εκπαιδευτικό σύστημα στη χώρα μας.

Για να κατανοήσουμε τη δομή της ελληνικής εκπαίδευσης θα επισημάνουμε δυο χαρακτηριστικά του νεοελληνικού πολιτειακού μορφώματος που όπως έχει υποστηριχτεί επηρέασαν σημαντικά την εκπαιδευτική διαδικασία στη χώρα μας

α) η κυρίαρχη κουλτούρα της εκπαιδευτικής πατρωνείας

β) η “γραφειοκρατική” οργάνωση της δημόσιας διοίκησης και κομματική εξάρτησή της (Ε.Κ.Κ.Ε., 2000, Σελ 65)

Α) Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1964

Στη δεκαετία του '60 παρόλο που εμφανίζεται αύξηση στη βιομηχανική παραγωγή και σταθεροποίηση στην ελληνική οικονομία, ωστόσο η ελληνική εκπαίδευση αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα όπως: ελλιπής μόρφωση και χαμηλές δαπάνες για την παιδεία.

Το 1964 με βάση το νομοσχέδιο 4379/1964 "Περί Οργάνωσης και Διοίκησης της Γενικής Εκπαίδευσης" εισάγονται μια σειρά αλλαγές για την εκπαίδευση. Συγκεκριμένα για το Δημόσιο είναι (Κυρίδης Α., 1997, Σελ. 123)

- Η Γενική εκπαίδευση που κλιμακώνεται σε τρεις τύπους σχολείων αναφέρει ότι το Δημοτικό αποτελείται από 6 τάξεις

- Δωρεάν εκπαίδευση για όλες τις βαθμίδες και 9 χρόνια υποχρεωτική εκπαίδευση (από 6 ετών ως 15 ετών)

- Μέτρα για την εκπαίδευση διδακτικών στελεχών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

- Αναγνώριση της ισοτιμίας της Δημοτικής γλώσσας με την καθαρεύουσα

- Οι μαθητές θα προάγονται από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο χωρίς εξετάσεις.

Η μεταρρύθμιση του 1964 είναι μια σημαντική τομή στην εκπαιδευτική μας ιστορία. Χαρακτηριστικά η μεταρρύθμιση αυτή εισήγαγε σημαντικές καινοτομίες.

Β) Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1976

Μετά την περίοδο 1968-1976 όπου η Κυβέρνηση των Συνταγματαρχών κατήργησε την καινοτομία του 1964 (Α.Ν. 129/1967) στην εκπαίδευση το 1976 έχουμε μια σημαντική μεταρρύθμιση (309/1976) "Περί Οργάνωσης και Διοίκησης της Γενικής Εκπαίδευσης".

Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι το ποσοστό για αυτούς που έχουν φοιτήσει στο Δημοτικό και δεν έχουν τελειώσει (σύμφωνα με την Ε.Σ.Υ.Ε.) το 1971 ήταν στο 25% και των αναλφάβητων στο 14%.

Σύμφωνα με το Ε.Κ.Κ.Ε. (2001) οι παράγοντες που συντέλεσαν στη μεταρρύθμιση του 1976 ήταν ενδογενείς και εξωγενείς. Στους ενδογενείς παράγοντες αναφέρονται τα προβλήματα που υπήρχαν στην ελληνική εκπαίδευση (αναλφαβητισμός που αναφέρθηκε). Στους εξωγενείς παράγοντες συμπεριλαμβάνονται οι κοινωνικοοικονομικές ανακατατάξεις και ο αστικός εκσυγχρονισμός.

Οι αλλαγές που αφορούν το Δημοτικό στη μεταρρύθμιση του 1976 είναι (Κυρίδης Α., 1997, Σελ 194)

- Εννιάχρονη διχοτομημένη υποχρεωτική εκπαίδευση
- Καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας στο Δημοτικό σχολείο
- Κατάργηση εισαγωγικών από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο
- Ίδρυση Κ.Ε.Μ.Ε. (Κέντρο Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως).

Επίσης στην εισηγητική έκθεση του Ν.309/1976 επισημαίνεται το εξής για τα δημοτικά σχολεία: "Στα δημοτικά σχολεία πραγματοποιείται η προσαρμογή του μαθητού στη σχολική ζωή, τίθενται οι βάσεις της θρησκευτικής, εθνικής, πολιτιστικής, ανθρωπιστικής, ηθικής και φυσικής αγωγής του, εμπεδώνεται στο μαθητή η αντίληψη ότι οφείλει να γίνει χρήσιμο μέλος του κοινωνικού συνόλου και περιφρουρείται η σωματική και ψυχική υγεία του" (Κυρίδης Α., 1997, Σελ 192).

Εν τω μεταξύ είχε ψηφιστεί το νέο Σύνταγμα του 1975, όπου στο άρθρο 16 αναφέρει "Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους πολίτες. Τα έτη υποχρεωτικής φοίτησης δεν μπορεί να είναι λιγότερα από εννέα. Όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά εκπαιδευτήρια" (Κυρίδης Α., 1997, Σελ. 193)

Η μεταρρύθμιση του 1976 χαρακτηρίστηκε ως σημαντική μεταρρύθμιση και είναι το ίδιο σημαντική όσο και η μεταρρύθμιση του 1964.

Γ) Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση 1981-1985

Οι μεταρρυθμίσεις του 1981-1985 σύμφωνα με την εργασία-έρευνα του Ε.Κ.Κ.Ε. 2000 στόχευαν στη συμβολή της εκπαίδευσης στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, στη διδασκαλία σύγχρονων γνώσεων, στον εκδημοκρατισμό της εκπαίδευσης και στην καλλιέργεια της αποκέντρωσης.

Επίσης σύμφωνα με τον Κυρίδη(1997) το χαρακτηριστικό σχήμα του παρελθόντος μεταρρύθμιση-αντιμεταρρύθμιση δεν επαναλήφθηκε γι' αυτό άλλωστε ολοκληρώθηκε σε 4-5 χρόνια, ώστε η φιλοσοφία των εμπνευστών της να διαχυθούν σε κάθε εκπαιδευτική έκφραση.

Σύμφωνα με τον Κυρίδη(1997) τα σημαντικότερα μεταρρυθμιστικά μέτρα για το δημοτικό είναι:(σύμφωνα με Π.Δ. 297/1982)

-καθιερώνεται η δημοτική ως γλώσσα του κράτους και εισάγεται το μονοτονικό σύστημα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης

-αρχίζει η σύνταξη και έκδοση νέων σχολικών βιβλίων για το δημοτικό

-καταργείται ο θεσμός του επιθεωρητή δημοτικής, μέσης τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και αντικαθίσταται με το θεσμό του Σχολικού Συμβούλου(N. 1304/1982)

Τα χαρακτηριστικά των μεταρρυθμίσεων του 1981-1985 είναι ότι έχουμε πλήθος καινοτομιών.

Δ) Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1997

Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1997 σύμφωνα με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠ.Ε.Π.Θ.) "Εκπαίδευση 2000" στοχεύει σε μια νέα απάντηση, στην ανάγκη προώθησης νέων και ριζικών μεταρρυθμίσεων σε όλες τις βαθμίδες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Η μεταρρύθμιση του 1997 στηρίζεται στις παρακάτω αρχές (σύμφωνα με ΥΠ.Ε.Π.Θ.):

- Η εκπαίδευση να αποκτήσει δημοκρατικό χαρακτήρα, δηλαδή ο κάθε πολίτης πρέπει να μπορεί να έχει ισότιμη πρόσβαση στην εκπαιδευτική διαδικασία, ανεξαρτήτως κοινωνικής προέλευσης και γένους

- Η εκπαίδευση να παρέχει ίσες ευκαιρίες για όλους και να λειτουργεί ως μηχανισμός αποτροπής του κοινωνικού αποκλεισμού, να εξασφαλίζει την κοινωνική συνοχή

- Ενίσχυση της δωρεάν και δημόσιας εκπαίδευσης

- Η προσφορά στους μαθητές με απαραίτητες γνώσεις και εφόδια για τη συνέχιση των σπουδών στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα

- Ανάπτυξη των ικανοτήτων καθώς και πρωτοβουλία, δημιουργικότητα και κριτική σκέψη

Επίσης, έχουμε την καθιέρωση της λειτουργίας του ολοήμερου σχολείου στα δημοτικά σύμφωνα με το Άρθρο 4 του Ν.2525/1997 για την Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση. Συγκεκριμένα σκοπός του ολοήμερου σχολείου είναι:

- Υποχρεωτική εφαρμογή του οικείου προγράμματος διδασκαλίας μαθημάτων

- Προαιρετική εφαρμογή προγραμμάτων μελέτης των μαθημάτων της επόμενης μέρας

- Προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης

- Προαιρετική ενισχυτική διδασκαλία σε μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες (ΥΠ.Ε.Π.Θ.)

3.ΕΝΟΤΗΤΑ

“Υπογεννητικότητα-Αίτια-Επιπτώσεις-Εξέλιξη πληθυσμού”
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τόσο στην Ευρώπη,όσο και στην Ελλάδα έχουν σημειωθεί τις τελευταίες δεκαετίες δημογραφικές εξελίξεις με κύριο χαρακτηριστικό τη μείωση των γεννήσεων και την αύξηση των μεγαλύτερων ηλικιακά ομάδων.Συγκεκριμένα,οι Έλληνες το 1961 που ήταν μεγαλύτεροι των 65 ετών ήταν στον αριθμό 686654 (6% του συνολικού πληθυσμού),ενώ το 1991 ήταν 1404352(14% του συνολικού πληθυσμού) (Παράρτημα Δ,σελ 96,Πίνακας 5).Η Ελλάδα βρίσκεται σε μια από τις δυσμενότερες θέσεις όσον αφορά στη γονιμότητα και στην ηλικιακή ανανέωση του πληθυσμού.Και σε αυτή την περίπτωση τα παιδιά ως 14 ετών το 1961 ήταν 2243962 ενώ το 1991 ήταν 1974867.Χαρακτηριστικό είναι αυτό της Αλβανίας που το επίπεδο γονιμότητας είναι διπλάσιο από αυτό της Ελλάδας.Υψηλότατη γεννητικότητα παρουσιάζει και η Πορτογαλία,η Νότιος Ιταλία και η Μάλτα(σύμφωνα με την Ελληνική Εταιρία Δημογραφικών Μελετών,1984).Το δημογραφικό,λοιπόν,ζήτημα έχει τεθεί τα τελευταία χρόνια με ιδιαίτερη έμφαση από τη στιγμή που ο γηράσκων πληθυσμός επιβαρύνει συντάξεις,συστήματα ασφάλισης και υγείας ενώ επηρεάζει και την αγορά εργασίας και την απασχόληση με την έννοια της συρρίκνωσης του ενεργού εργατικού δυναμικού.

Θα μπορούσε κανείς να περιμένει μια φυσική αντιστροφή των τάσεων αυτών στο μέλλον,προσβλέποντας στην εισροή μεταναστών για την αναπλήρωση του τμήματος του εργατικού δυναμικού που γυράσκει.Ενδεικτικά,αξίζει να υπογραμμισθεί ότι ο αριθμός των μεταναστών που έχουν αποκτήσει πράσινη κάρτα,σύμφωνα με όσα ανέφερε ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος Χρήστος Πρωτόπαπας υπολογίζεται συνολικά σε 550 ως 600 χιλιάδες (εφημερίδα “Ημέρα”,2001,31 Οκτωβρίου).Επομένως,ο ρόλος που έχουν οι μετανάστες είναι ιδιαίτερα σημαντικός για το δημογραφικό ζήτημα,επειδή έχουν τη δυνατότητα να δώσουν λύση σε δυσχερή προβλήματα,όπως το ασφαλιστικό,της υγείας και της αγοράς εργασίας,αλλά και να συνεισφέρουν τα παιδιά τους στο να μη κλείσουν άλλα δημοτικά σχολεία,αφού ο αριθμός των μαθητών στα δημοτικά πανελληνίως το 1991 ήταν 761070 ενώ το 2000 600028 σύμφωνα με το Τμήμα Επιχειρήσεων Ερευνών και Στατιστικών Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.(Παράρτημα Δ,σελ 96,Πίνακας 1)

Α)Εξέλιξη του πληθυσμού και υπογεννητικότητα

Αναλύοντας τη δημογραφική εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας, παρατηρούμε ότι στην πρώτη φάση της δημογραφικής μετάβασης που θεωρείται εκείνη της περιόδου του 19^{ου} αιώνα, υπάρχουν υψηλοί συντελεστές γεννητικότητας και θνησιμότητας. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα παρατηρείται μείωση θνησιμότητας και ιδιαίτερα της βρεφικής, οπότε και αρχίζει η δεύτερη φάση. Στις αρχές του προηγούμενου αιώνα μας καταγράφεται η Τρίτη φάση με τη συνεχιζόμενη μείωση της γεννητικότητας ενώ παράλληλα το επίπεδο της θνησιμότητας βελτιώνεται. Στη δεκαετία του 1960 η δημογραφική μετάβαση εισέρχεται στην τέταρτη φάση, καθώς συνεχίζεται η πτωτική πορεία των γεννήσεων, η γονιμότητα σταδιακά φθάνει σε επίπεδα κάτω του επιπέδου ανανέωσης των γενεών και ο συντελεστής θνησιμότητας λόγω της γήρανσης του πληθυσμού αντίθετα αυξάνεται (Ε.Κ.Κ.Ε., 2000, Σελ 32-33).

Σύμφωνα με το Ε.Κ.Κ.Ε. αναλυτικότερα, ο πληθυσμός της Ελλάδας από 8388553 που ήταν το 1961, έφθασε τα 10939605 το 2001 (αύξηση 24%). Ο μέσος ετήσιος συντελεστής αύξησης κυμάνθηκε χαμηλά στο 0,44% ανάμεσα στο 1961-1971 λόγω της εξωτερικής μετανάστευσης. Την επόμενη δεκαετία (1971-1981) επανήλθε στο επίπεδο του 1,06% ως αποτέλεσμα της διογκούμενης υπεροχής της παλιννόστησης έναντι της μετανάστευσης. Τη δεκαετία 1981-1991 ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του πληθυσμού μειώνεται και πάλι και αντιστοιχεί στο 0,53% ετησίως, εξαιτίας της φυσικής αύξησης του πληθυσμού. Στη δεκαετία 1991-2001 ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής αυξάνεται και κυμαίνεται στο 0,61%, λόγω της εισροής μεταναστών στην Ελλάδα. (Παράρτημα Δ, σελ 96, Πίνακας 9)

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί και ότι ο αριθμός των γεννήσεων το 1995 ετησίως μειώθηκε από αυτές το 1960. Έτσι το 1960 οι γεννήσεις ήταν 157239 ενώ το 1995 οι γεννήσεις ήταν 101495. Την ίδια περίοδο ο αριθμός των θανάτων εξελίχθηκε αντίθετα αυξανόμενος και από τους 60563 το 1963 στις 100000 στη δεκαετία του '90. (Ε.Κ.Κ.Ε. 2000, Σελ 36) (Παράρτημα Δ, σελ 96, Πίνακας 10).

Στην Ελλάδα, η δημογραφική γήρανση σε εθνικό επίπεδο αποδίδεται σε 3 κυρίως παράγοντες:

- α) στη μείωση της γεννητικότητας που οφείλεται σε κοινωνικοοικονομικούς και δημογραφικούς παράγοντες,
- β) στην πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην καταπολέμηση της γενικής θνησιμότητας, κυρίως λόγω της βελτίωσης των υπηρεσιών δημόσιας υγείας και κοινωνικής προστασίας με αποτέλεσμα να επιμηκυνθεί η

μέση διάρκεια ζωής και για τα δυο φύλα και ειδικότερα η μείωση της θνησιμότητας των ηλικιωμένων και γ)στην έντονη μεταναστευτική κίνηση της πρώτης μεταπολεμικής περιόδου(Ε.Κ.Κ.Ε.,2000,ΣΕΛ 39).

Στη προκειμένη περίπτωση,οφείλει κανείς να περιγράψει και τη γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού της χώρας.Αναλυτικά,η γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού δέχτηκε επιρροή από την εσωτερική και την εξωτερική μετανάστευση.Ο αγροτικός πληθυσμός εξαιτίας της εισροής πληθυσμού στις μεγαλουπόλεις κατά τη διάρκεια των τελευταίων 40 χρόνων μειώθηκε σημαντικά και έτσι από 43,9% που ήταν το 1961 έφθασε το 28,3% το 1991,την ίδια περίοδο που ο αστικός πληθυσμός αυξάνεται και φθάνει το 60% του συνολικού πληθυσμού.(Ε.Κ.Κ.Ε.,2000,ΣΕΛ 43) (Παράρτημα Δ,σελ 96,Πίνακας 7).

Επιπλέον,καλό θα ήταν να παρατηρήσει κανείς και την εξέλιξη του πληθυσμού ανά νομό και τον ετήσιο ρυθμό μεταβολής του πληθυσμού ανά νομό σε σύγκριση με τις δυο δεκαετίες,1971-1981 και 1981-1991.Εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού κατά μέσο όρο τη δεκαετία 1981-1991 είναι 0,52% ενώ στην προηγούμενη δεκαετία ήταν 1,06%.Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι αυτό του νομού της Αχαΐας.Το 1971 ο πληθυσμός του νομού ήταν 240854,το 1981 ήταν 275193 και το 1991 ήταν 300078.Έτσι,ο ρυθμός μεταβολής στη δεκαετία 1971-1981 ήταν 1,34% ενώ στην επόμενη ήταν 0,87%.(Ε.Κ.Κ.Ε.,2000,ΣΕΛ 51) (Παράρτημα Δ,σελ 96,Πίνακας 8).

Β)Στοιχεία που αποδεικνύουν την ύπαρξη της υπογεννητικότητας στο Δήμο Πατρέων.

Σε αυτό το σημείο ενδιαφερθήκαμε να περιγράψουμε την κατάσταση σχετικά με το πρόβλημα της υπογεννητικότητας στο Δήμο Πατρέων.Φυσικά,το δημογραφικό ζήτημα συγκεκριμένα στο Δήμο Πατρέων ήταν δύσκολο να μελετηθεί απομονωμένα,εκτός από στοιχεία χαρακτηριστικά που αποτελούν παράγοντες σύγκρισης του φαινομένου αυτού των τελευταίων χρόνων σχετικά με τη μείωση του πληθυσμού,όπως ο αριθμός των γεννήσεων που υπήρξαν σε αυτόν.Το 1990,δηλαδή,οι γεννήσεις ήταν 4115 ενώ το 2000 ήταν 2666(Ληξιαρχείο Δήμου Πατρέων) (Παράρτημα Δ,σελ 96,Πίνακας 9).Εύκολα γίνεται αντιληπτό το πόσο μειώθηκαν αυτές στην πάροδο της δεκαετίας(μείωση 38%).Το δημογραφικό ζήτημα,όμως,δεν περιορίζεται στο Δήμο Πατρέων και πρέπει να ερευνηθεί συνολικά.

Επομένως,μπορεί κανείς να συνειδητοποιήσει ότι ο πληθυσμός της Ελλάδας συνολικά μειώνεται,παρατηρώντας ότι το 1960 ήταν 8327405 και υπήρξαν 157239 γεννήσεις.Αντιθέτως,το 1995 ο πληθυσμός ήταν 10454019 με 101495 γεννήσεις.Ακόμα,ένα σημαντικό στοιχείο είναι ότι στοικάθε 1000 κατοίκους υπήρξαν 18,88 γεννήσεις το 1960,που συνεπάγεται 2,28 δείκτη ολικής γονιμότητας.Αντίθετα,το 1995 σε κάθε 1000 κατοίκους αντιστοιχούν 9,71 γεννήσεις που συνεπάγεται 1,32 δείκτη ολικής γονιμότητας.(Παράρτημα Δ,σελ 96,Πίνακας 6).Ένα άλλο εξίσου σπουδαίο στοιχείο που υποδηλώνει ενδεικτικά τη σταδιακή μείωση του πληθυσμού είναι η γονιμότητα των μητέρων κατά ηλικία.Έτσι,ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι το 1960 ο αριθμός των γεννήσεων σε 1000 γυναίκες από 25-29 χρονών ήταν 151 ενώ το 1993 οι γεννήσεις σε αντίστοιχες ηλικίες 1000 γυναικών ήταν 96,2(Παράρτημα Δ,σελ 96,Πίνακας 11).

Επειδή,η εργασία αυτή αναφέρεται σε δημοτικά σχολεία συγκεκριμένα στο Δήμο Πατρέων,σε αυτό το σημείο καλό θα ήταν να καταγραφούν ορισμένα καθοριστικά στοιχεία για την έρευνα,ευρύτερα για το Νομό Αχαΐας και ειδικότερα για το Δήμο Πατρέων.Έτσι,το 1997,σύμφωνα με το Γραφείο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας λειτουργούσαν δημοτικά σχολεία σε 145 δήμους,κοινότητες προτού γίνει το πρόγραμμα "Καποδίστριας" από τους 513 συνολικά οικισμούς του Νομού Αχαΐας,δηλαδή μόνο στο 28% περίπου του Νομού λειτουργούσαν δημοτικά σχολεία.Αυτή η ανυπαρξία των παιδιών σχολικής ηλικίας ή συγκέντρωση ανεπαρκούς αριθμού μαθητών αναγκάζει και την Πολιτεία να καταργήσει την αντίστοιχη σχολική μονάδα,ως ατροφική-προβληματική και αναποτελεσματική.Αυτά τα ήδη υπάρχοντα

στοιχεία του μαθητικού πληθυσμού εντάσσονται σε όλο το ευρύτερο πλαίσιο του ανησυχητικού πλέον φαινομένου της σχολικής υπογεννητικότητας.

Γ)Αίτια Υπογεννητικότητας

Σε αυτό το σημείο οφείλει κανείς να αναφέρει τους λόγους οι οποίοι ευθύνονται για το φαινόμενο της υπογεννητικότητας που έχει εκτός των άλλων και αποτέλεσμα τη μείωση του αριθμού του μαθητικού πληθυσμού στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Όπου άνοδος του βιοτικού και πολιτιστικού επιπέδου εκεί και υπογεννητικότητα, αλλά και γήρανση του πληθυσμού με αποτέλεσμα την έναρξη δημογραφικής παρακμής. Το ιστορικό αυτό αξίωμα συνυφασμένο με ένα σύνολο από οικονομικούς, κοινωνικούς νομικούς και θεσμικούς συντελεστές, δε διατηρεί τα πλεονεκτήματά του παρά μόνο σε εκείνες τις κοινωνίες που ενημερώνονται εγκείρως, αντλούν διδαγματα από την ιστορία του και ενεργούν συνειδητά και αποφασιστικά (Πολύζος Ν., 1981, σελ 73)

Τα αίτια που επιδρούν στην υπογεννητικότητα αλληλοεπηρεάζονται και έχουν ως επί το πλείστον σχέση με

- α)τη χειραφέτηση της γυναίκας,
- β)την άνοδο του βιοτικού και πολιτιστικού επιπέδου,
- γ)την ανεπάρκεια προστασίας της μητέρας και του παιδιού,
- δ)την πληθυσμιακή γήρανση.

Σύμφωνα με τον Πολύζο (1981) τα τρία πρώτα σημεία αναφέρονται στην επιδίωξη της γυναίκας να απαλλαγεί από κάθε μορφή ανδρικής εξουσίας χρησιμοποιώντας α)τα σύγχρονα και περισσότερο από ποτέ αποτελεσματικά μέσα αντισύλληψης, β)τη σχεδόν ακίνδυνη σήμερα διακοπή της εγκυμοσύνης, γ)τη δυνατότητα επαγγελματικής απασχόλησης, δ)την άνοδο του μορφωτικού επιπέδου.

Από σχετικές έρευνες προκύπτει ότι η μόρφωση, το ατομικό περιβάλλον και η επαγγελματική απασχόληση της γυναίκας αποτελούν εμπόδια για το ξεπέρασμα του ορίου των δυο παιδιών, από τη στιγμή που δεν προσφέρονται κίνητρα. Εδώ, πρέπει να τονιστεί το φαινόμενο της ανεργίας, της υποαπασχόλησης, της έλλειψης στέγης ως ανασταλτικοί κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες για τη δημιουργία οικογένειας και την περαιτέρω τεκνογονία, αφού οι άνθρωποι δεν είναι ικανοί να βρουν τα "προς το ζην" και δε σκέφτονται καθόλου το ενδεχόμενο σύστασης οικογένειας. Σημαντικός αρνητικός παράγοντας είναι τα διαζύγια που τα τελευταία χρόνια έχουν ανησυχητική αυξητική τάση.

Επιπροσθέτως, παράγοντας υπογεννητικότητας που δεν εντάσσεται στα στενά όρια της οικογένειας υπήρξε και ο σύγχρονος τρόπος ζωής και τα πρότυπα. Η ευημερία που παρουσιάζεται υπήρξε ένας από τους βασικούς λόγους που προκάλεσε το πρόβλημα της

υπογεννητικότητα.Γι' αυτό το λόγο ακριβώς,κάθε νέος άνθρωπος είτε άνδρας είτε γυναίκα αποσκοπεί στη δική του επαγγελματική καταξίωση και ανέλιξη,έπειτα προνοεί για τη συγκέντρωση πολλών υλικών αγαθών και περνάει σε δεύτερη μοίρα τη σύσταση οικογένειας με μικρό αν όχι ανύπαρκτο τον αριθμό των παιδιών που θα επιλέξει να κάνει.Με αυτόν τον τρόπο καταργείται ουσιαστικά και η παραδοσιακή οικογένεια αφού επικρατούν ολιγομελείς ή μονογονεϊκές οικογένειες.Πρέπει να αναφέρουμε και τους οικονομικούς λόγους που έχουν την επίπτωσή τους και αυτοί στο πρόβλημα της οικογένειας.Πρώτον,οι περισσότεροι νέοι αντιμετωπίζουν το φάσμα της ανεργίας ενώπιόν τους.Δεύτερον,έχει αυξηθεί κατά πολύ το κόστος ζωής αλλά και των παρεχόμενων υπηρεσιών που οφείλει η Πολιτεία να παρέχει δωρεάν,όπως η Παιδεία και η Υγεία,χαρακτηριστικά.Κατά συνέπεια,οι νέοι στην ηλικία άνθρωποι αποφασίζουν με δισταγμό για τη δημιουργία οικογένειας,αναλογιζόμενοι την οικονομική στενότητα που ίσως αντιμετωπίσουν με τη δημιουργία αυτής.(Πηγή INTERNET,Ο.Κ.Ε.,Αθήνα,2000).

Δ)Επιπτώσεις Υπογεννητικότητας

Το ζήτημα βεβαίως της υπογεννητικότητας έχει και κάποιες επιπτώσεις με προεκτάσεις κοινωνικοοικονομικές. Η ομάδα πληθυσμού που κυμαίνεται ηλικιακά από 65 ετών και πάνω αυξάνεται διαρκώς, ενώ αναλογικά μειώνονται οι ομάδες ηλικιών από 0-14 και 15-64 ετών. Η αποδυνάμωση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και η δυσανάλογη αύξηση των οικονομικών βαρών για τις νεότερες ομάδες ηλικιών αποτελεί άμεση συνέπεια της γήρανσης αυτής (Ε.ΔΗ.Μ., 1984, ΣΕΛ.31). Μια επίπτωση σημαντική που εγείρεται με το πρόβλημα της υπογεννητικότητας είναι και το ασφαλιστικό ζήτημα, δεδομένου ότι ο αριθμός των ατόμων που συνταξιοδοτείται όλο και αυξάνει με αποτέλεσμα τα ταμεία συντάξεων να μην είναι δυνατόν να τους εξυπηρετήσουν όλους από τη στιγμή που το ενεργό δυναμικό μιας χώρας μειώνεται σταδιακά. Κατά γενική ομολογία, όταν οι άνθρωποι μειώνονται, τα μειονεκτήματα αυτού του γεγονότος καθίστανται προφανή:

- α) η κατανομή της εργασίας συρρικνώνεται,
- β) οι συλλογικές δαπάνες κατανέμονται σε μικρότερο αριθμό ατόμων και
- γ) οι δυνατότητες παραγωγής μειώνονται.

Επιπλέον, τα αποτελέσματα της πληθυσμιακής ύφεσης είναι γνωστά: σε μια περιοχή με στάσιμο πληθυσμό, η μέση ηλικία των κατοίκων της είναι υψηλή. Από το σημείο αυτό αρχίζει μειωμένη γονιμότητα και υπερθνησιμότητα που τείνει στον αποπληθυσμό. Μπορεί να δημιουργήσει ή να συντηρήσει την οικονομική ανισορροπία, να γίνει πηγή φτώχειας. Οι τοπικοί πόροι, αντί να αξιοποιούνται, εγκαταλείπονται. Η χαμηλή δημογραφική πυκνότητα μειώνει την απόδοση των επενδύσεων, ενώ μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων θα μπορούσε να επωφεληθεί από αυτές. (Πολύζος Ν., 1981, σελ 121).

<p>Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ</p>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

i)Είδος έρευνας

Η έρευνα που πραγματοποιήσαμε είναι περιγραφική και διερευνητική και απευθύνεται σε διευθυντές των δημοτικών σχολείων του Δήμου Πάτρας για να διαπιστωθεί η ύπαρξη της μείωσης του μαθητικού πληθυσμού. Η έρευνα έχει σαν σκοπό και προϋπόθεση να εκτιμήσει τα χαρακτηριστικά μιας κατάστασης. Συγκεκριμένα, να συσχετίσει τη μείωση του μαθητικού πληθυσμού στα δημοτικά σχολεία με το φαινόμενο της υπογεννητικότητας.

ii)Σκοπός έρευνας

Ο σκοπός της έρευνάς μας είναι να διαπιστωθεί η μείωση του μαθητικού πληθυσμού, καθώς επίσης και σε ποιες περιοχές του Δήμου Πατρέων ενδεχομένως υπάρχει. Επίσης, σκοπός της έρευνάς μας είναι να διαπιστώσουμε τους λόγους ενδεχόμενης μείωσης του μαθητικού πληθυσμού.

iii)Ερωτήματα

Ένα πρώτο ερώτημα που μας δημιουργήθηκε κατά τη διαμόρφωση του θεωρητικού μέρους της εργασίας μας ήταν να δούμε σε ποιες περιοχές του Δήμου Πατρέων υπάρχει έντονη μείωση του μαθητικού πληθυσμού.

Ένα δεύτερο ερώτημα ήταν να διαπιστώσουμε κατά πόσο *εξαρτάται* η μείωση του σχολικού πληθυσμού με την περιοχή που βρίσκεται το συγκεκριμένο δημοτικό σχολείο.

Ένα τρίτο ερώτημα είχε να κάνει με τους λόγους που συντελούν στη μείωση του αριθμού των μαθητών.

Το τέταρτο ερώτημα είχε να κάνει με εξωτερικούς παράγοντες που καθορίζουν τον αριθμό των μαθητών.

iv)Δειγματοληψία

Το δείγμα της έρευνάς μας ήταν διευθυντές δημοτικών σχολείων του Δήμου Πατρέων.

Ρωτήθηκαν 15 διευθυντές δημοτικών σχολείων, χωρισμένα ανάλογα σε κεντρικά, ημιπεριφερειακά και περιφερειακά. Έγκυρα θεωρήθηκαν τα στοιχεία από τα 14 δημοτικά σχολεία.

Το δείγμα που χρησιμοποιήσαμε για τη μείωση είναι κατά προσέγγιση, επειδή δεν μπορεί να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικό για το λόγο ότι η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε μικρό αριθμό σχολείων. Πρόκειται, λοιπόν, για τυχαίο δείγμα ανά περιοχή.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από τον Νοέμβριο του 2001 ως τον Ιανουάριο του 2002. Κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν συναντήθηκαν ιδιαίτερες δυσκολίες. Συγκεκριμένα, σε ένα σχολείο ο διευθυντής αρνήθηκε να δώσει στοιχεία στην ερευνητική ομάδα για το μαθητικό πληθυσμό επικαλούμενος λόγο μη αποδοχής της έρευνας παρόλο που ενημερώθηκε με επίσημο έγγραφο. Σε ένα άλλο σχολείο η διευθύντρια του σχολείου ανέλαβε καθήκοντα τη φετινή χρονιά και δεν είχε στη διάθεσή της στατιστικά στοιχεία που ζητήθηκαν από την ερευνητική ομάδα. Σε γενικές γραμμές η έρευνα πραγματοποιήθηκε ομαλά από την ερευνητική ομάδα.

ν) Συνέντευξη

Για την πραγματοποίηση της έρευνας η διαδικασία που ακολουθήθηκε για τη συλλογή των στοιχείων ήταν η προσωπική συνέντευξη προς τους διευθυντές των σχολείων.

Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνονται στοιχεία που αφορούν συγκεκριμένες πληροφορίες για το κάθε δημοτικό σχολείο, όπως αριθμός μαθητών ανά τάξη, βάρδια σχολείου και αποκόμιση στοιχείων για την εξέλιξη του σχολικού πληθυσμού την τελευταία δεκαετία.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει ερωτήσεις που συσχετίζονται με εξωτερικούς παράγοντες που καθορίζουν τον αριθμό των μαθητών.

Η διαδικασία της συνέντευξης διαρκούσε περίπου 20' (είκοσι λεπτά) και τα στοιχεία των διευθυντών καθώς και η τοποθεσία των σχολείων ήταν γνωστά.

Οι όροι για την εγκυρότητα της συνέντευξης και συλλογής ήταν οι εξής:

α) να υπάρχουν πλήρη στοιχεία από κάθε δημοτικό σχολείο για την ακριβή αριθμό μαθητών ανά έτος για την τελευταία δεκαετία από τα αρχεία του σχολείου,

β) να απαντηθούν όλες οι ερωτήσεις της συνέντευξης,

γ) υπήρχε ελευθερία απαντήσεων από την πλευρά των διευθυντών.

Το περιεχόμενο της συνέντευξης καθορίστηκε έπειτα από δική μας διερεύνηση καθώς και καθοδήγηση της υπεύθυνης καθηγήτριας.

Παραθέτουμε αυτούσια τη συνέντευξη στο Παράρτημα Α(σελ. 70) της εργασίας μας.

νι)Πλαίσια για τη μελέτη

Η επιλογή των πλαισίων έγινε με τη σκέψη τα δημοτικά σχολεία να ανήκουν στο Δήμο Πατρέων.Έτσι λοιπόν,για την αντικειμενικότητα της έρευνας επιλέξαμε δημοτικά σχολεία που βρίσκονται στο κέντρο της πόλης,στην ημιπεριφέρεια και στην περιφέρεια για να επεκταθούμε σε συγκρίσεις.

Πιο συγκεκριμένα απευθυνθήκαμε στα εξής σχολεία:

α)Κεντρικά:

5^ο δημοτικό σχολείου Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην οδό Γ. Ολυμπίου 89(περιοχή πλατεία Βουδ),

7^ο δημοτικό σχολείο Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην οδό Αράτου(περιοχή πλατεία Όλγας),

8^ο δημοτικό σχολείο Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην οδό Γερμανού 186,

9^ο δημοτικό σχολείο Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην οδό Γερμανού 186,(τα στοιχεία από το συγκεκριμένο σχολείο θεωρήθηκαν ελλιπή για να πλαισιώνουν την έρευνα),

27^ο δημοτικό σχολείο Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην οδό Γ. Ολυμπίου και Σουλίου(περιοχή πλατεία Βουδ),

37^ο δημοτικό σχολείο Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην οδό Σολωμού 57(περιοχή Αγίας Βαρβάρας),

β)Ημιπεριφερειακά:

17^ο δημοτικό σχολείο Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην οδό τέρμα Πόντου(περιοχή Δροσιά),

32^ο δημοτικό σχολείο Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην οδό Σαμοθράκης και Σκιάθου(περιοχή Ψαροφάι),

33^ο δημοτικό σχολείο Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην οδό Ακρωτηρίου 83(περιοχή Ψαροφάι),

42^ο δημοτικό σχολείο Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην περιοχή Αγίου Γεωργίου (Λάγγουρα),

γ)Περιφερειακά:

24^ο δημοτικό σχολείο Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην οδό Ανθείας 195(περιοχή Ζαρουχλείκα),

34^ο δημοτικό σχολείο Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην οδό Πανεπιστημίου και Αλεξανδρουπόλεως(περιοχή Ανθούπολη),

45^ο δημοτικό σχολείο Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην περιοχή Μπεγουλακίου,

50^ο δημοτικό σχολείο Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην οδό Ραγκαβή 18 και Μωραϊτική (περιοχή Κοτρώνι),

61^ο δημοτικό σχολείο Δήμου Πατρέων που είναι εγκατεστημένο στην οδό Μιλήτου 2(περιοχή Ταραμπούρα).

Για τη διεξαγωγή της έρευνάς μας στα συγκεκριμένα πλαίσια ήταν απαραίτητη γραπτή έγκριση από το Προϊστάμενο του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας.

Το έγγραφο της έγκρισης περιέχεται στο Παράρτημα Γ(σελ 94) της εργασίας μας.

vii) Τρόπος ανάλυσης πληροφοριών

Τα δεδομένα στοιχεία εισήχθησαν σε ηλεκτρονικό υπολογιστή σε μεταβλητές που η κάθε μια αντιπροσώπευε μια ερώτηση.

Τα κριτήρια εισαγωγής στην έρευνά μας ήταν η ύπαρξη στοιχείων για το πλήθος των μαθητών την τελευταία δεκαετία.

Τα κριτήρια αποκλεισμού δεδομένων ήταν τα μη πλήρη στοιχεία συνολικού αριθμού μαθητών.

Τελικά, χρησιμοποιήθηκαν τα δεδομένα από 14 δημοτικά σχολεία από σύνολο 15.

Οι απαντήσεις δίνονται σε εκατοστιαία ποσοστά για τη διεξαγωγή συμπερασμάτων.

viii) Τρόπος παρουσίασης της μελέτης

Τα αποτελέσματα της έρευνας δίνονται με πίνακες χωριστά για την κάθε ερώτηση. Έπειτα, υπάρχουν τα συμπεράσματα της μελέτης που εξάγονται με τη βοήθεια των πινάκων. Τέλος, ακολουθούν οι προτάσεις για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του της υπογεννητικότητας. Επίσης υπάρχουν και διαγράμματα στο Παράρτημα Β όπου παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

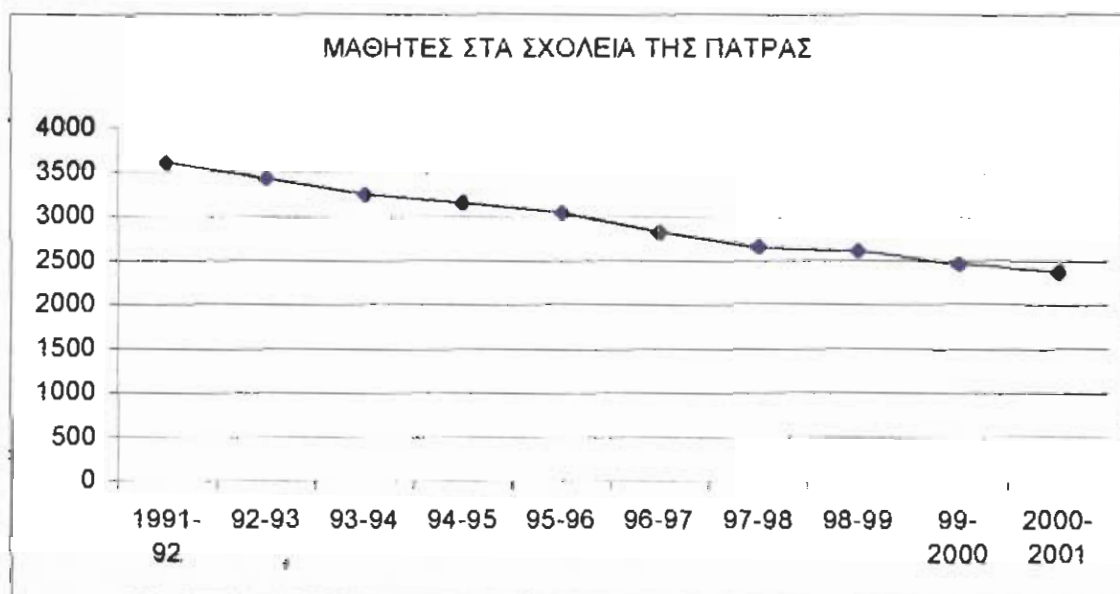
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ο σκοπός της έρευνας που πραγματοποιήθηκε ήταν να μελετηθεί η ύπαρξη μείωσης του μαθητικού πληθυσμού στα Δημοτικά σχολεία του Δήμου Πατρέων, να διαπιστωθεί η ύπαρξη του φαινομένου της υπογεννητικότητας, καθώς και ποιοί άλλοι εξωτερικοί παράγοντες καθορίζουν τον αριθμό των μαθητών. Πιο συγκεκριμένα, παρακάτω παρουσιάζονται πίνακες αποτελεσμάτων και τα αναγκαία σχόλια από την ανάλυσή τους.

ΜΕΡΟΣ Α

1.Εξέλιξη του αριθμού μαθητών στο Δήμο Πατρέων την τελευταία δεκαετία(1991-2001)

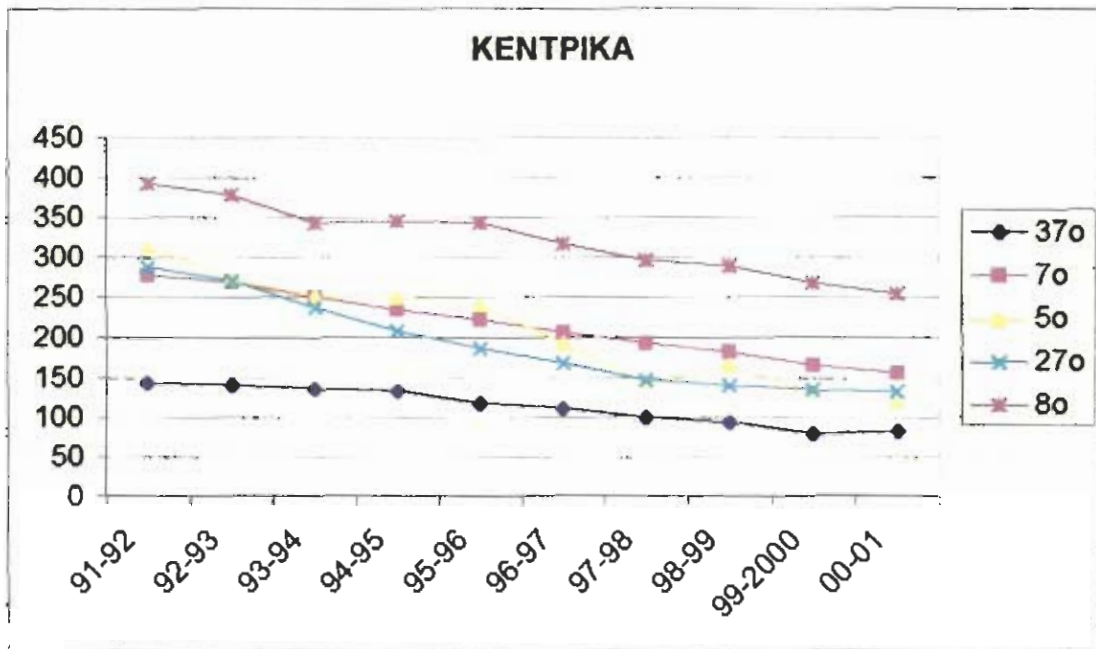
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.

Με βάση τα στοιχεία του αριθμού των μαθητών, σύμφωνα με την έρευνά μας, στο κάθε σχολείο μπορούμε να διακρίνουμε μια χαρακτηριστικά φθίνουσα εξέλιξη κατά την τελευταία δεκαετία, όπως φαίνεται στο διάγραμμα. Επίσης, παρατηρούμε ότι η μείωση του μαθητικού πληθυσμού γίνεται κάθε χρόνο. Συγκεκριμένα, το 1991-1992 ήταν περισσότεροι από 3500, ενώ χαρακτηριστικά το 2000-2001 ο αριθμός των μαθητών ήταν λιγότεροι από 2500.

2i) Εξέλιξη συνολικού αριθμού μαθητών των κεντρικών σχολείων της Πάτρας τη δεκαετία 1991-2001

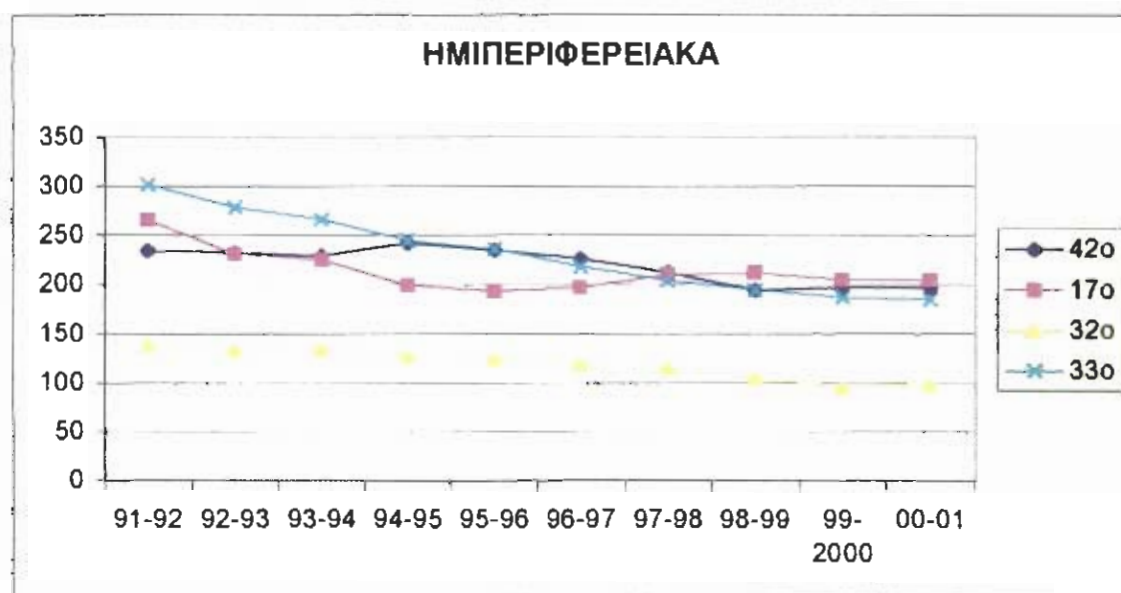
ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Στον παραπάνω πίνακα παρατηρείται ότι υπάρχει μείωση του αριθμού του μαθητικού πληθυσμού. Συγκεκριμένα, σε κάθε δημοτικό σχολείο ξεχωριστά η εξέλιξη του σχολικού πληθυσμού είναι φθίνουσα για κάθε έτος καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας. Ενδεικτικά, στο 5^ο δημοτικό σχολείο ο αριθμός των μαθητών στο σχολικό έτος 1991-1992 ήταν λίγο περισσότερος από 300, ενώ το σχολικό έτος 2000-2001 ήταν λίγο περισσότερος από 100.

ii)Εξέλιξη συνολικού αριθμού μαθητών των ημιπεριφερειακών σχολείων της Πάτρας τη δεκαετία (1991-2001)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.

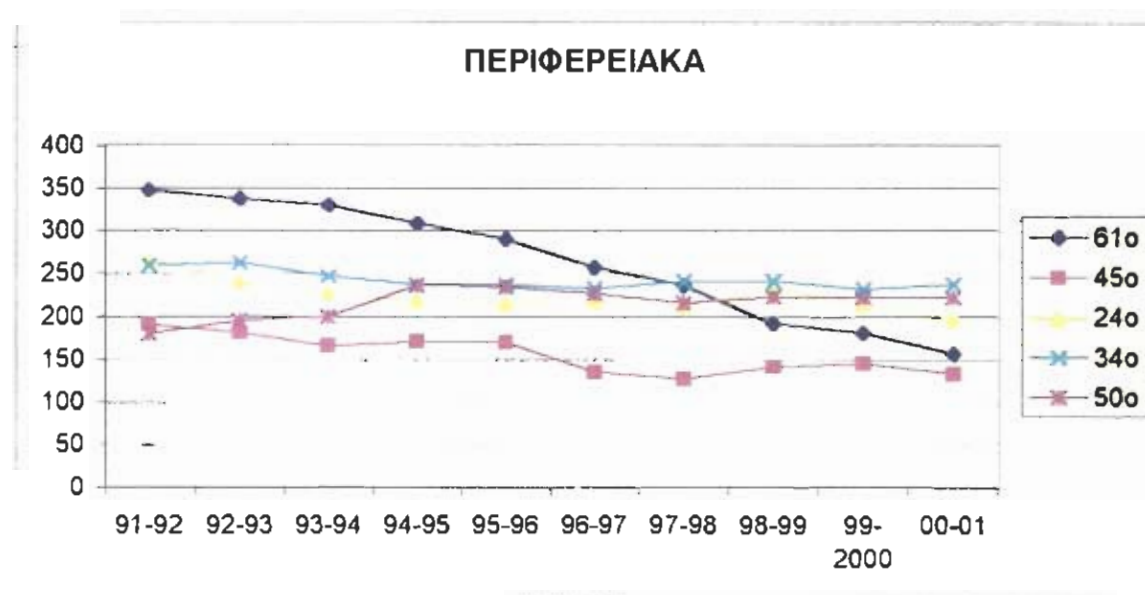

Στο παραπάνω πίνακα παρατηρούμε μια μείωση του αριθμού των μαθητών σε μικρό ποσοστό σε σχέση με αυτόν στα κεντρικά σχολεία. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι στα σχολεία αυτά παρατηρούνται αυξομειώσεις του αριθμού των μαθητών κατά τη διάρκεια της δεκαετίας.

Συγκεκριμένα, στο 17^ο δημοτικό σχολείο από το έτος 1991-1992 ως το 1994-1995 υπάρχει μείωση του αριθμού των μαθητών, το 1995-1996 ως το 1996-1997 υπάρχει σταθερότητα των μαθητών, το 1997-1998 ως το 1998-1999 υπάρχει αύξηση και το 1999-2000 ως το 2000-2001 υπάρχει ελαφρά μείωση.

iii)Εξέλιξη συνολικού αριθμού μαθητών των περιφερειακών σχολείων της Πάτρας τη δεκαετία 1991-2001.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Στον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε μείωση του αριθμού των μαθητών στα δημοτικά σχολεία,εκτός από ένα δημοτικό σχολείο που παρουσιάζει αύξηση του μαθητικού πληθυσμού την τελευταία δεκαετία.Συγκεκριμένα,μεγάλη μείωση παρατηρείται στο 61^ο δημοτικό σχολείο (περιοχή Ταραμπούρα),διότι από 350 μαθητές μαθητές το 1991-1992,το 2000-2001 οι μαθητές ήταν λίγο περισσότεροι από 150.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι το μοναδικό σχολείο που παρουσίασε αύξηση μαθητικού πληθυσμού είναι το 50^ο (περιοχή Κοτρώνι).Αναλυτικά,οι μαθητές το 1991-1992 ήταν λιγότεροι από 200,ενώ το 2000-2001 ήταν περισσότεροι από 200.

ΜΕΡΟΣ Β

1. Πόσοι μαθητές υπάρχουν τη φετινή χρονιά (2001-2002) και πόσοι σε κάθε τάξη;

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.

ΣΧΟΛΕΙΑ	45ο	24ο	61ο	34ο	50ο	17ο	32ο	33ο	42ο	27ο	5ο	7ο	37ο	8ο
1η	24	28	30	47	22	37	30	34	42	18	20	23	16	31
2η	21	33	30	51	30	34	20	34	30	20	27	20	13	41
3η	25	31	25	40	33	33	28	35	32	22	13	26	11	30
4η	25	36	26	37	38	32	17	38	31	22	14	28	10	41
5η	20	31	26	38	31	36	22	31	35	16	25	26	11	38
6η	20	37	33	35	41	38	14	30	35	21	22	23	16	49

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι στα κεντρικά δημοτικά σχολεία του Δήμου Πατρέων (5^ο, 8^ο και 27^ο) οι μαθητές που υπάρχουν στην πρώτη δημοτικού τη φετινή σχολική χρονιά (2001-2002) είναι λιγότεροι από αυτούς που φοιτούν στην έκτη τάξη. Μόνο σε δυο (7^ο και 37^ο) ο αριθμός των μαθητών στην πρώτη δημοτικού είναι ίσος με αυτόν της έκτης δημοτικού.

Στα ημιπεριφερειακά δημοτικά σχολεία (32^ο, 33^ο και 42^ο) ο αριθμός των μαθητών στην πρώτη δημοτικού είναι περισσότερος από αυτόν της έκτης δημοτικού. Μόνο σε ένα δημοτικό (17^ο) ο αριθμός των μαθητών που φοιτούν στην πρώτη είναι λιγότερος από αυτόν που φοιτούν στην έκτη.

Στα περιφερειακά δημοτικά σχολεία (24^ο, 50^ο και 61^ο) ο αριθμός των μαθητών που φοιτούν στην πρώτη δημοτικού τη φετινή χρονιά είναι λιγότερος από αυτόν της έκτης δημοτικού. Εξαιρέση αποτελούν δυο δημοτικά σχολεία (34^ο και 45^ο) όπου ο αριθμός των μαθητών στην πρώτη δημοτικού είναι περισσότερος από αυτόν της έκτης.

2.Πόσες βάρδιες έχει το δημοτικό σχολείο;

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΡΩΙΝΗ	13	93
ΔΙΠΛΗ	1	7
ΣΥΝΟΛΟ	14	100 %

Σύμφωνα με τον πίνακα 2 παρατηρούμε ότι όλα τα δημοτικά σχολεία που συμμετέχουν στην έρευνά μας λειτουργούν μόνο πρωινή βάρδια(93%),εκτός από ένα (37^ο) (7%),που λειτουργεί διπλή βάρδια επειδή στον ίδιο χώρο στεγάζεται και άλλο δημοτικό σχολείο.Επομένως,θεωρούμε ότι η πρωινή βάρδια λειτουργίας των δημοτικών σχολείων είναι βοηθητική για τους εργαζόμενους γονείς,όπως αναφέρθηκε και από τους διευθυντές των συγκεκριμένων δημοτικών σχολείων.

3. Έχετε παρατηρήσει μείωση του αριθμού των μαθητών τα τελευταία 10 χρόνια;

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	13	93
ΟΧΙ	1	7
ΣΥΝΟΛΟ	14	100 %

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα πρόκυπτει από τις απαντήσεις των διευθυντών των δημοτικών σχολείων σε ποσοστό 93%, ότι υπάρχει μείωση του μαθητικού πληθυσμού τα τελευταία 10 χρόνια. Ενώ, αντιθέτως, σε ποσοστό 7%, ένα δημοτικό σχολείο δηλαδή, και συγκεκριμένα το 34^ο (περιοχή Ανθούπολης-περιφερειακό) υπάρχει αύξηση τα τελευταία 10 χρόνια όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε από το διευθυντή για τους λόγους ότι αναπτύχθηκε η περιοχή και ότι το σχολείο λειτουργεί με διευρυμένο ωράριο.

4. Ποιοι είναι οι λόγοι, κατά τη γνώμη σας, που μειώθηκε ο αριθμός των μαθητών; (εάν υπάρχει μείωση του αριθμού των μαθητών)

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΥΠΟΓΕΝΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ	11	78
ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	5	36
ΒΑΡΔΙΕΣ	7	50
ΚΤΙΡΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	2	14
ΓΗΡΑΝΣΗ	1	7
ΑΝΕΡΓΙΑ	1	7

Σύμφωνα με τον πίνακα 4, οι περισσότεροι ερωτηθέντες διευθυντές στην παρούσα έρευνα θεωρούν την υπογεννητικότητα κυριότερο παράγοντα μείωσης των παιδιών στο σχολείο (ποσοστό 78%).

Οι περισσότεροι διευθυντές ανέφεραν και άλλους λόγους, μαζί με την υπογεννητικότητα, που συνέβαλαν στη μείωση του μαθητικού πληθυσμού. Συγκεκριμένα, αναφέρουμε τις παρακάτω αιτίες:

α) ιδιαιτερότητες περιοχής, ποσοστό 36% (θέση που βρίσκεται το κάθε δημοτικό σχολείο, κεντρικό-ημιπεριφερειακό-περιφερειακό),
 β) βάρδια σχολείου, σε ποσοστό 50%, η οποία θεωρείται από τους διευθυντές σημαντική αιτία για την επιλογή των γονέων σε ποιο δημοτικό σχολείο θα φοιτήσουν τα παιδιά τους,

γ)κτιριακά προβλήματα,σε ποσοστό 14% των ερωτηθέντων διευθυντών,επειδή συγκεκριμένα αναφέρθηκε από δυο διευθυντές ότι αντιμετωπίζουν κτιριακά προβλήματα στο χώρο που στεγάζεται το σχολείο τους,

δ)γήρανση πληθυσμού,γενικά,σε ποσοστό 7%,

ε)ανεργία πληθυσμού στις γύρω περιοχές,σε ποσοστό 7%.

5. Ποιοί είναι οι λόγοι, κατά τη γνώμη σας, που αυξήθηκε ο μαθητικός πληθυσμός; (εάν υπάρχει αύξηση των μαθητών)

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΒΑΡΔΙΑ	1	7
ΕΠΟΙΚΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	2	14
ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΥΞΗΣΗ	11	79
ΣΥΝΟΛΟ	14	100 %

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, το 79% των ερωτηθέντων διευθυντών απάντησε ότι δεν υπάρχει αύξηση στο σχολείο τους. Επίσης, το 14% των ερωτηθέντων θεωρεί, στην παρούσα έρευνα, ότι μόνο για λόγους ανάπτυξης της περιοχής του μπορεί να έχουν αυξηθεί οι μαθητές ενός σχολείου. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι απαντήσεις που σχετίζονται με την ανάπτυξη της περιοχής δόθηκαν από διευθυντές σχολείων όπου η εξέλιξη του μαθητικού δυναμικού τους παρουσιάζει περίπου σταθερότητα.

Επιπλέον, πρέπει να αναφερθεί, σε ποσοστό 7% των ερωτηθέντων, ότι ο λόγος αύξησης του μαθητικού δυναμικού είναι η βάρδια που λειτουργεί το κάθε σχολείο.

6.Υπάρχει εισροή μαθητικού πληθυσμού από τις γύρω περιοχές της Αχαΐας προς τα δημοτικά σχολεία της Πάτρας;

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	5	35
ΟΧΙ	9	65
ΣΥΝΟΛΟ	14	100 %

Σύμφωνα με τον πίνακα 6 οι περισσότεροι ερωτηθέντες στην έρευνα,σε ποσοστό 65%,θεωρούν ότι δεν υπάρχει εισροή μαθητών από τις γύρω περιοχές της Αχαΐας προς τα δημοτικά σχολεία της Πάτρας.

Αντιθέτως,το 35% των ερωτηθέντων διευθυντών των δημοτικών σχολείων θεωρούν ότι υπάρχει εισροή μαθητικού πληθυσμού από τις γύρω περιοχές της Αχαΐας για λόγους διευρυμένου ωραρίου,καθώς και για λόγους μετακίνησης οικογενειών για ανεύρεση εργασίας στο Δήμο Πατρέων.

7.Έχετε παρατηρήσει αύξηση του αριθμού των αλλοδαπών μαθητών τα τελευταία 10 χρόνια;(Στατιστικά στοιχεία εάν είναι δυνατόν)

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	12	86
ΟΧΙ	2	14
ΣΥΝΟΛΟ	14	100 %

Σύμφωνα με τον πίνακα 7,οι περισσότεροι ερωτηθέντες διευθυντές στην παρούσα έρευνα,ποσοστό 86%,έχουν παρατηρήσει αύξηση του αριθμού των αλλοδαπών μαθητών στα σχολεία τους.

Χαρακτηριστικά,αναφέρουμε ότι στο 7^ο δημοτικό σχολείο που βρίσκεται στην οδό Αράτου(περιοχή πλατεία Όλγας),οι μαθητές κατά το σχολικό έτος 2001-2002 είναι 146 στο σύνολο και από αυτούς οι 54 είναι αλλοδαποί(Αλβανοί,Βορειοηπειρώτες).Επίσης,στο 8^ο δημοτικό σχολείο που βρίσκεται στην οδό Γερμανού 186 σε σύνολο 230 μαθητών που φοιτούν τη φετινή σχολική χρονιά,οι αλλοδαποί μαθητές είναι 30(κυρίως Αλβανοί).Στα σχολεία αυτά η μείωση του αριθμού των μαθητών σχετίζεται και με την ύπαρξη των αλλοδαπών μαθητών.

Σε 2 μόνο δημοτικά σχολεία της έρευνας,ποσοστό 14%,δεν υπάρχουν αλλοδαποί μαθητές στο σχολείο.Τα σχολεία αυτά είναι το 32^ο(περιοχή Ψαροφάι) και 42^ο(περιοχή Αγ.Γεώργιος-Λάγγουρα).Ο λόγος που δεν υπάρχουν αλλοδαποί μαθητές στα συγκεκριμένα σχολεία είναι η ανάπτυξη της περιοχής που βρίσκονται.

8. Νομίζετε ότι το μορφωτικό επίπεδο των γονέων αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα για τον αριθμό των παιδιών που θα επιλέξουν να κάνουν;

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	11	79
ΟΧΙ	3	21
ΣΥΝΟΛΟ	14	100 %

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα οι περισσότεροι ερωτηθέντες διευθυντές, σε ποσοστό 79%, στην παρούσα έρευνα θεωρούν ότι το μορφωτικό επίπεδο των γονέων αποτελεί παράγοντα που καθορίζει τον αριθμό των παιδιών που θα αποκτήσουν. Χαρακτηριστικά αναφέρουν ότι όσο υψηλότερο είναι το μορφωτικό επίπεδο των γονέων τόσο λιγότερα παιδιά έχουν. Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες, οι καθοριστικοί-ρυθμιστικοί παράγοντες για τον αριθμό των παιδιών της οικογένειας είναι γενικά το κοινωνικό, το μορφωτικό και το οικονομικό επίπεδο των γονέων. Αξίζει να αναφερθεί ότι οι γονείς με υψηλό μορφωτικό επίπεδο επιλέγουν να κάνουν, σύμφωνα με έρευνες ένα ως δυο παιδιά, ενώ αντιθέτως, οι γονείς με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο επιλέγουν να κάνουν περισσότερα από δυο παιδιά. Ο σημαντικότερος λόγος, σύμφωνα με τους ερωτηθέντες, είναι το γεγονός ότι τα άτομα με υψηλό μορφωτικό επίπεδο προτιμούν την επαγγελματική σταδιοδρομία από τη δημιουργία οικογένειας με πολλά παιδιά. Ακόμα, επισημάνθηκε από τους ερωτηθέντες διευθυντές ότι τα παιδιά με γονείς υψηλού μορφωτικού επιπέδου διαφέρουν ως προς τον τρόπο συμπεριφοράς από παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.

Αντιθέτως, το 21% των ερωτηθέντων απάντησε ότι το μορφωτικό επίπεδο των γονέων δεν αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα για τον αριθμό παιδιών που θα επιλέξουν να κάνουν, αλλά πιστεύουν ότι άλλοι λόγοι καθορίζουν τον αριθμό των παιδιών, για παράδειγμα οικονομικοί λόγοι.

9. Νομίζετε ότι η εργασία της μητέρας αποτελεί παράγοντα υπογεννητικότητας;

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	12	86
ΟΧΙ	2	14
ΣΥΝΟΛΟ	14	100 %

Σύμφωνα με τον πίνακα 9 οι περισσότεροι ερωτηθέντες διευθυντές, σε ποσοστό 86%, θεωρούν την εργασία της μητέρας παράγοντα υπογεννητικότητας.

Από την άλλη πλευρά, το 14% των ερωτηθέντων διευθυντών στην έρευνα, θεωρεί ότι η εργασία της μητέρας δεν αποτελεί παράγοντα υπογεννητικότητας για το λόγο ότι η οικογένεια μπορεί να ρυθμίσει τον αριθμό των παιδιών μέσω του οικογενειακού προγραμματισμού.

Σύμφωνα με τα παραπάνω προκύπτει ότι η αύξηση της συμμετοχής της γυναίκας σε θέσεις εργασίας, τα τελευταία χρόνια, επηρέασε σημαντικά την επιλογή τους για τον αριθμό των παιδιών που θα αποκτήσουν.

Κεφάλαιο V

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Από όλη την αναλυτική και προσεχτική μελέτη της έρευνας, μπορεί κανείς να αντιληφθεί εύκολα ότι υπάρχει μια γενική μείωση του σχολικού πληθυσμού στο Δήμο Πατρέων. Από αυτό, συμπεραίνεται επίσης, και η ύπαρξη του φαινομένου της υπογεννητικότητας που υπάρχει στο συγκεκριμένο Δήμο και που ενισχύεται και από τον αριθμό των γεννήσεων, που συνεχώς μειώνονται. Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι διαπιστώνεται μια έντονη μείωση του αριθμού των μαθητών στα κεντρικά δημοτικά σχολεία, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες περιοχές του Δήμου, όπου και διεξήχθη η έρευνα. Συγκεκριμένα, στα ημιπεριφεριακά σχολεία, παρατηρείται μείωση του μαθητικού πληθυσμού. Στα περιφεριακά δημοτικά σχολεία του Δήμου Πατρέων διαπιστώνει κανείς σχετική μείωση του σχολικού πληθυσμού, εκτός από ένα σχολείο που παρουσιάζει αύξηση. (Το 50^ο, περιοχή Κοτρώνι).

Γι' αυτό το λόγο ακριβώς, η μείωση που παρατηρείται περισσότερο στα κεντρικά δημοτικά σχολεία, οφείλεται στο γεγονός ότι οι κάτοικοι του Δήμου Πατρέων προτιμούν να μένουν στα αναπτυσσόμενα προάστια της πόλης. Έτσι η αύξηση του αριθμού των μαθητών σε ένα σχολείο της περιφέρειας του Δήμου (50^ο, περιοχή Κοτρώνι) δικαιολογείται από το γεγονός της ανάπτυξης της συγκεκριμένης περιοχής, όπου βρίσκεται το δημοτικό σχολείο, με αποτέλεσμα τη μετακίνηση ατόμων σε αυτήν.

Άλλος σημαντικότερος λόγος και καθόλου αμελητέος είναι και τα προβλήματα σχετικά με τις κτιριακές εγκαταστάσεις ορισμένων σχολείων, όπου ωθούνται οι γονείς να μη στέλνουν τα παιδιά τους στα συγκεκριμένα σχολεία. Ακόμα, αξίζει να αναφερθεί και ότι η απογευματινή βάρδια που εφαρμόζεται σε ένα δημοτικό σχολείο, αποτελεί παράγοντα μείωσης του αριθμού μαθητών που φοιτούν σε αυτό το δημοτικό σχολείο, επειδή οι γονείς προτιμούν να στέλνουν τα παιδιά τους σε σχολεία που λειτουργούν με μόνο μια βάρδια, την πρωινή δηλαδή.

Επιπροσθέτως, μπορεί κανείς να παρατηρήσει από την έρευνα, ότι αποφασιστικός παράγοντας μείωσης του μαθητικού δυναμικού σε ορισμένα δημοτικά σχολεία είναι και η ύπαρξη σε αυτά αλλοδαπών μαθητών. Αποτέλεσμα αυτού είναι οι γονείς να

επιφυλάσσονται να στέλνουν τα παιδιά τους στα συγκεκριμένα δημοτικά σχολεία, όπου φοιτούν και αλλοδαποί μαθητές.

Άλλος βασικός και εξίσου καθοριστικός παράγοντας μείωσης του αριθμού των μαθητών είναι και το μορφωτικό επίπεδο των γονέων. Αναλυτικά, και όπως προκύπτει από την έρευνα, οι γονείς με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο αποκτούν περισσότερα παιδιά, ενώ αντιθέτως οι γονείς με υψηλό μορφωτικό επίπεδο αποκτούν λιγότερα παιδιά, λόγω του ότι αποφασίζουν να ασχοληθούν με την επαγγελματική τους σταδιοδρομία και την ανέλιξή τους σε θέσεις εργασίας με συνέπεια να απομακρύνονται από την ιδέα σύστασης μιας πολυμελούς οικογένειας.

Επίσης, θεωρείται στη σημερινή εποχή ότι η ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου και η αύξηση της συμμετοχής της γυναίκας σε διάφορους επαγγελματικούς χώρους, αποτελεί αναμφισβήτητο καθοριστικό παράγοντα για την επιλογή τους στον αριθμό των παιδιών που θα αποκτήσουν. Και όπως προκύπτει και από την έρευνα, η εργασία της γυναίκας είναι παράγοντας ανατρεπτικός για την απόκτηση πολλών παιδιών, δεδομένου και της αύξησης του κόστους ζωής, από το οποίο ταλαιπωρείται σε οικονομικό επίπεδο κάθε οικογένεια.

Το φαινόμενο, λοιπόν, της υπογεννητικότητας γίνεται πλέον πολύ σοβαρό και έντονο. Ο αριθμός των μελών των οικογενειών μειώνεται σταδιακά, χωριά ερημώνουν και σχολεία κλείνουν οριστικά. Η υπογεννητικότητα οφείλεται αφενός στην αλλαγή νοοτροπίας που έχει σημειωθεί σήμερα, εφόσον η παρεχόμενη παιδεία έχει απαλείψει ότι συνδέεται με την οικογένεια και αφετέρου στην έλλειψη σημαντικών κινήτρων σε όσους επιθυμούν να αποκτήσουν πολλά παιδιά.

Επομένως, χρειάζεται να γίνει αναφορά στα βήματα και στις διαδικασίες που πρέπει κατά κύριο λόγο η Πολιτεία με τους φορείς της να καθορίσει, έτσι ώστε να σταματήσει το πρόβλημα αυτό να γίνεται έντονο και να λυθεί οριστικά. Γίνεται, λοιπόν, αντιληπτό από τους περισσότερους ότι το Κράτος έχει σημαντικό ρόλο με τη θέσπιση αξιόπιστων ριζοσπαστικών κινήτρων και μέτρων, προκειμένου να μειωθεί το πρόβλημα της υπογεννητικότητας.

Κατ' αρχήν το πιο καθοριστικό κίνητρο που θα έχει θετική εξέλιξη είναι να θεωρηθούν οι οικογένειες που έχουν τρία παιδιά ως πολύτεκνες, για να λαμβάνουν και αυτές τα οικογενειακά επιδόματα και να δέχονται οικονομικές ελαφρύνσεις που καθορίζονται από το Κράτος για τη διευκόλυνση των πολύτεκνων οικογενειών. Τα επιδόματα, επίσης, πρέπει να αυξηθούν κατά πολύ, διότι το κόστος ζωής έχει αυξηθεί με αποτέλεσμα να μην έχουν τη δυνατότητα οι

οικονομικά αδύναμες οικογένειες να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες που παρουσιάζονται. Οι σοβαρές οικονομικές ελαφρύνσεις στα νέα ζευγάρια μπορούν να αποτελέσουν εφαλτήριο για να δημιουργήσουν μια πολυπληθή οικογένεια και να μορφώσουν τα παιδιά τους με αξιοπιστία.

Μια άλλη ισχυρή διευκόλυνση για τα εργαζόμενα ζευγάρια προκειμένου να ενθαρρυνθούν στη σύσταση οικογενειών είναι και η ίδρυση περισσότερων βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, αλλά και οι περισσότερες άδειες από την εργασία που θα αποτελέσουν θετική εξέλιξη στο να σκεφτούν σοβαρά το ενδεχόμενο δημιουργίας οικογένειας.

Από την άλλη η Πολιτεία οφείλει να μεριμνά για την ανεύρεση θέσεων εργασίας και στην περιφέρεια για να μην αποθαρρύνονται οι νέοι να μένουν στον τόπο καταγωγής τους. Πρέπει, λοιπόν, να δωθούν κίνητρα για να μην εγκαταλειφθεί περισσότερο η περιφέρεια και να μην ερημώνουν τα χωριά, επειδή όταν δεν είχαν μετακινηθεί οι άνθρωποι προς τις μεγαλουπόλεις, ο πληθυσμός αυξανόταν. Με αυτόν τον τρόπο θα καταπολεμηθεί και η ανεργία. Αυτό θα έχει συνέπειες, επειδή οι νέοι αυτοί άνθρωποι θα έχουν τη δική τους σίγουρη εργασία και θα σκέφτονται με θετική προοπτική τη σύσταση οικογένειας, από τη στιγμή που θα έχουν λύσει κατά ένα μεγάλο μέρος το οικονομικό τους πρόβλημα.

Τα μέτρα της δημογραφικής πολιτικής δε θα πρέπει σε καμία περίπτωση να είναι ανεξάρτητα από τα μέτρα μιας ευρύτερης κοινωνικής πολιτικής, η οποία θα έχει σκοπό την εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ των δυο φύλων που απώτερο σκοπό θα έχει τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.

Συνοψίζοντας, λοιπόν, τα παραπάνω μπορεί κανείς, σύμφωνα με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2000), να διαχωρίσει σε τρεις επιμέρους τομείς, τα κίνητρα που θα είναι δυνατόν να επιδράσουν θετικά στην αύξηση της γονιμότητας.

Πρώτον, τα οικονομικά προβλήματα,

- α) καταβολή επιδομάτων,
- β) φορολογικές ελαφρύνσεις και απαλλαγής,
- γ) δωρεάν ή με χαμηλό κόστος παροχής αγαθών και υπηρεσιών για τα παιδιά
- δ) επιδόματα κατοικίας.

Δεύτερον, κίνητρα που σχετίζονται με την επαγγελματική και την οικογενειακή ζωή,

- α) παροχή οικογενειακής άδειας,
- β) δημιουργία υπηρεσιών για τη φύλαξη παιδιών,
- γ) ελαστικό ωράριο εργασίας,

δ)νομοθεσία κατά των διακρίσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας.

Τρίτον,οφείλει η Πολιτεία να καταρτίσει προγράμματα που θα στοχεύουν σε ένα γενικότερο πλαίσιο κοινωνικών αλλαγών για τη στήριξη παιδιών και των γονέων,

α)πρωτοβουλίες για αύξηση της απασχόλησης,

β)ανάπτυξη φιλικού περιβάλλοντος για τα παιδιά και την οικογένεια,

γ)πρακτικές και πρωτοβουλίες για ισότητα μεταξύ των δύο φύλων,

δ)ανάπτυξη ευνοϊκών κοινωνικών στάσεων για τους γονείς και τη μητρότητα-πατρότητα.

Αυτά τα μέτρα-κίνητρα για να είναι εφαρμόσιμα και αποτελεσματικά πρέπει να συμβαδίσουν με τις επιθυμίες των ζευγαριών πάνω απ' όλα και λιγότερο να προσανατολιστούν στην αλλαγή των συμπεριφορών που και μεγάλο χρονικό διάστημα προϋποθέτουν και αναποτελεσματικά μπορούν να είναι.

Γίνεται,επομένως,ευρέως αντιληπτό ότι η κρατική μέριμνα έχει σπουδαιότατο ρόλο μέσω συγκεκριμένων μέτρων και πολιτικών πρακτικών να επιτελέσει, με απώτερο σκοπό τη συμφιλίωση μεταξύ οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής που θα οδηγήσουν σε αντιστροφή των μέχρι τώρα αρνητικών παραγόντων υπογεννητικότητας και θα σταθούν βοηθοί στην αύξηση της γονιμότητας.

Βασικό ρόλο,επιπλέον,στις όλες προσπάθειες καταπολέμησης του φαινομένου της υπογεννητικότητας έχει και το σχολείο και οι υπεύθυνοι φορείς αυτού.Πρέπει και αυτά με τη σειρά τους να πιέσουν την Πολιτεία να καθιερώσει το ολ ο ήμερο σχολείο που θα λειτουργεί μέχρι τις τέσσερις το απόγευμα,για να προλαβαίνουν οι γονείς να σχολάνε από τις δουλειές τους και να ξεκουράζονται,προκειμένου να έχουν χρόνο και διάθεση να ασχολούνται με τα παιδιά τους,τις απογευματινές ώρες.Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί το γεγονός της ανάγκης καθιέρωσης της επτάωρης εργασίας,και για να καταπολεμηθεί ριζικά η ανεργία και να έχουν χρόνο οι γονείς να διαθέτουν για τα παιδιά τους.

Επίσης σημαντικό είναι να θεσπίσουν στα σχολεία κάποια μέτρα που θα διευκολύνουν τις οικογένειες και δε θα τις επιβαρύνουν οικονομικά.Συγκεκριμένα,να γίνεται διδασκαλία ξένων γλωσσών και να αποκτάται πτυχίο από τους μαθητές,να εφαρμοστεί η ενισχυτική διδασκαλία στους μαθητές με τη μορφή φροντιστηριακών μαθημάτων και να λειτουργούν στο χώρο του σχολείου προγράμματα που θα βοηθούν τους μαθητές μετέπειτα στο επάγγελμα που θα ακολουθήσουν.Έτσι οι γονείς δε θα επιβαρύνονται οικονομικά από τα παιδιά τους.

Σύμφωνα με την έρευνα παρατηρήθηκε αύξηση των αλλοδαπών μαθημάτων στα δημοτικά σχολεία γι' αυτό θεωρούμε ότι θα πρέπει να εισαχθεί στο σχολείο και το μάθημα της διαπολιτιστικής αγωγής, επειδή όλο και πιο ξεκάθαρα συνειδητοποιεί κανείς ότι ζούμε σε μια πολυπολιτιστική κοινωνία και συμβιώνουμε με ανθρώπους διαφόρων εθνικοτήτων. Με αυτόν τον τρόπο θα γίνει αντιληπτό το πόσο χρήσιμοι είναι οι μετανάστες για την ελληνική κοινωνία που ως τώρα τους βλέπει με καχυποψία και τους αντιμετωπίζει ως ανθρώπους τρίτης κατηγορίας. Οι μετανάστες αποτελούν εργατικό δυναμικό, το οποίο η Πολιτεία πρέπει να πάρει σοβαρά υπόψη του και να το υπολογίσει. Τα παιδιά των μεταναστών μαθαίνουν γράμματα στο σχολείο με τα παιδιά των Ελλήνων, οπότε οι διαφορές που έχουν μεταξύ τους πρέπει να είναι σεβαστές από όλους και να εξισοροπηθούν. Δε θα πρέπει να ξεχνάμε ότι οι μετανάστες βοηθούν στο να μην μειώνεται δραματικά ο πληθυσμός της Ελλάδας. Έτσι, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη της αφομοίωσης των μεταναστών από την ελληνική κοινωνία.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να γίνει αναφορά στο ότι η Πολιτεία οφείλει να μεριμνήσει για να καθιερωθεί και το μάθημα του οικογενειακού προγραμματισμού στο σχολείο. Μέσω αυτού του μαθήματος, οι μαθητές θα πάρουν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τη σωματική τους υγεία, το κάπνισμα, το αλκοόλ, τα ναρξωτικά, τις σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες αλλά και γενικά σεξουαλικά θέματα. Αυτά δε διδάσκονται σήμερα, με συνέπειες δραματικές και για τους ίδιους και για τις οικογένειές τους. Ανησυχητικός είναι και ο αριθμός των εκτρώσεων που έχει αυξηθεί κατά πολύ, έχοντας επιπτώσεις τόσο στο βιοσωματικό κόσμο όσο και στο ψυχικό των νεαρών ατόμων και κυρίως των κοριτσιών.

Γι' αυτό το λόγο ακριβώς, σε κάθε σχολείο ανεξαιρέτως πρέπει να υπάρχει και μια Συμβουλευτική Υπηρεσία που να την απαρτίζουν κοινωνιολόγοι, ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί για να συζητούν τις ανησυχίες των παιδιών, τα οποία θα γνωρίζουν ότι υπάρχουν κάποιοι εξειδικευμένοι επιστήμονες για αυτό το λόγο, αναλύοντας τα προβλήματά τους και βοηθώντας τα να τα λύσουν. Είναι σημαντικό, το Κράτος να καταβάλλει δημιουργικές προσπάθειες για να μειωθεί το φαινόμενο της υπογεννητικότητας, λαμβάνοντας μέτρα-κίνητρα για τις οικογένειες και τα παιδιά, όπως και τα παραπάνω.

Τέλος, η προστασία του θεσμού του γάμου, η προστασία της μητέρας και ευρύτερα της οικογένειας, αλλά και η προστασία φυσικά της εργαζόμενης μητέρας με νόμους θα αποτελέσουν θετικές εξελίξεις για τη μείωση του φαινομένου της υπογεννητικότητας. Βέβαια θα πρέπει να υπάρχει προστασία γενικότερα και στους θεσμούς της

πατρότητας και της μητρότητας με τη μορφή διευκολύνσεων για να ενισχυθεί έτσι ο γονεϊκός ρόλος.

ΚΕΦ VI

ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ-ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

Η κοινωνική εργασία σαν κλάδος και συγκεκριμένα ο Κοινωνικός Λειτουργός ασχολείται με την πρόληψη και την αντιμετώπιση ατομικών και κοινωνικών προβλημάτων. Η ύπαρξη του φαινομένου της υπογεννητικότητας που συνεπάγεται και με τη μείωση του μαθητικού πληθυσμού στα δημοτικά σχολεία είναι ένα σημαντικό κοινωνικό πρόβλημα της εποχής μας με σημαντικές αρνητικές διαστάσεις.

Θεωρούμε ότι η συμβολή της Κοινωνικής Εργασίας στο συγκεκριμένο πρόβλημα είναι απαραίτητη. Με τη συμμετοχή και άλλων αρμόδιων φορέων απαιτείται η πολύπλευρη και πολυδιάστατη αντιμετώπιση του φαινομένου της υπογεννητικότητας.

Η μεθοδολογία της Κοινωνικής Εργασίας στα κοινωνικά θέματα και τις διαστάσεις που προκύπτουν είναι καθοριστική και απαραίτητη.

Η ύπαρξη του φαινομένου της υπογεννητικότητας χαρακτηρίζεται από σημαντικές αρνητικές διαστάσεις στην κοινωνία μας που αν δεν αντιμετωπιστούν άμεσα θα υπάρχουν τεράστια μελλοντικά προβλήματα. Στο ευρύτερο πλαίσιο του προβλήματος της υπογεννητικότητας δημιουργούνται αρνητικές καταστάσεις στο σχολείο, στην οικογένεια, στην κοινωνία. Τομείς που η κοινωνική εργασία ασχολείται με συγκεκριμένους μεθόδους και στοχεύει να αντιμετωπίσει κατάλληλα τα κοινωνικά προβλήματα που επηρεάζουν αρνητικά του παραπάνω τομείς.

Με βάση τα παραπάνω προκύπτουν διάφορα ερωτήματα σχετικά με ποιους τρόπους θα μπορέσει ο Κοινωνικός Λειτουργός μεμονωμένα αλλά και σε συνεργασία με άλλους επιστημονικούς κλάδους (κοινωνιολόγους, ψυχολόγους) να αντιμετωπίσει το κοινωνικό πρόβλημα "υπογεννητικότητα" με τις αρνητικές του διαστάσεις.

Επομένως θεωρούμε απαραίτητο να αναφέρουμε το ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού, που είναι πολύπλευρος, στο συγκεκριμένο πρόβλημα.

Πρώτα από όλα θεωρούμε ότι ο Κοινωνικός Λειτουργός με τις απαραίτητες γνώσεις και τις κατάλληλες δεξιότητες που έχει μπορεί

να ασχοληθεί και στα δυο επίπεδα που είναι η πρόληψη και η αντιμετώπιση.

Σε επίπεδο πρόληψης και μη επέκτασης του συγκεκριμένου προβλήματος σημαντικός είναι ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού σε υπηρεσία οικογενειακού προγραμματισμού. Ως μέλος της διεπιστημονικής ομάδας που θα αποτελείται από (κοινωνιολόγο, ψυχολόγο, γιατρό) θα εργάζεται σε ατομικό αλλά και σε ομαδικό επίπεδο. Με την ενημέρωση και τη συμβουλευτική που θα παρέχεται σε νέους κυρίως με τη δημιουργία ομάδος, τομέα που έχει εξειδικευτεί ο κοινωνικός λειτουργός, θα λειτουργεί υπηρεσία οικογενειακού προγραμματισμού. Συγκεκριμένα θα πρέπει να αναφέρουμε πού αποσκοπεί ο οικογενειακός προγραμματισμός.

-Μείωση του αριθμού των εκτρώσεων οι οποίες συνιστούν κίνδυνο στη γυναίκα αλλά και σε μελλοντική εγκυμοσύνη.

-Ρύθμιση της ανεξέλεγκτης γονιμότητας.

-Στην απόκτηση απαραίτητων γνώσεων για την προστασία του άνδρα και της γυναίκας.

-Ενημέρωση και παροχή συμβουλών για τη σεξουαλική ζωή των δυο φύλων λαμβάνοντας υπόψη την ατομικότητα και τη ιδιαιτερότητα του καθενός.

-Βοηθά και συμβουλεύει ανάλογα ζευγάρια που θέλουν να αποκτήσουν παιδιά αλλά και ζευγάρια που έχουν δυσκολίες να αποκτήσουν παιδιά.

-Συμβουλεύει για προβλήματα ευγονικής εφαρμόζοντας προγεννητικό έλεγχο.

Οι μέθοδοι που εφαρμόζονται για την εφαρμογή του οικογενειακού προγραμματισμού είναι οι εξής:

A) κλινική βάση-κλινικός προσανατολισμός(μονάδες υγείας)

B) κλινική βάση-κοινοτικός προσανατολισμός(επισκέψεις σε κοινότητα)

Γ) κοινοτική βάση-κοινοτικός προσανατολισμός που επικεντρώνεται στην κοινότητα και σε συμβουλευτική εκπαίδευση και έλεγχο.

Σύμφωνα με τα παραπάνω θεωρούμε ότι ο κοινωνικός λειτουργός διαδραματίζει σημαντικό ρόλο με τις γνώσεις του και τις δεξιότητες του στην υπηρεσία του οικογενειακού προγραμματισμού που θα στοχεύει κυρίως σε επίπεδο πρόληψης να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της υπογεννητικότητας.

Επίσης σημαντικός και καθοριστικός είναι ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού σε επίπεδο πρόληψης για τη μη επέκταση του συγκεκριμένου προβλήματος και στη δημιουργία ενός κράτους πρόνοιας,(με τη συνεργασία και άλλων υπευθύνων φορέων).

Με την πίεση που θα πρέπει να ασκηθεί στην πολιτεία θα πρέπει να δημιουργηθούν κίνητρα και διευκολύνσεις σε νέα ζευγάρια

που θα παρέχονται με την απόκτηση παιδιών. Άλλωστε στην εποχή μας το οικονομικό κόστος για να μεγαλώσει το κάθε παιδί είναι τεράστιο. Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι να πείσει για τη δημιουργία διευκολύνσεων από τη πολιτεία (με τη δημιουργία βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών) προς τους μελλοντικούς γονείς.

Επιπλέον, θα πρέπει να αναφερθεί η σημαντικότητα του ρόλου του Κοινωνικού Λειτουργού στην Κοινότητα για να μπορέσει στον τομέα πρόληψης να μειωθεί το φαινόμενο της υπογεννητικότητας. Οι τομείς που μπορεί να ασχοληθεί ο κοινωνικός λειτουργός είναι διάφοροι. Συγκεκριμένα δημιουργεί ομάδες παιδιών- νέων με σκοπό να ενημερώσει και να συμβουλευσει για θέματα που απασχολούν και προβληματίζουν τους εφήβους και τα παιδιά (διαφυλικές σχέσεις, οικογενειακά ζητήματα). Έπειτα, με τη δημιουργία ομάδας γονέων μπορεί να ενισχύσει το ρόλο του γονέα. Οι ανταλλαγές απόψεων, ιδεών αλλά και η έκφραση συναισθημάτων από τους γονείς μέσα στην ομάδα βοηθά αυτούς να κατανοήσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και να χειριστούν κατάλληλα καταστάσεις που επηρεάζουν αρνητικά τη λειτουργία της οικογένειας. Έτσι, ενισχύεται ο θεσμός της οικογένειας και οι γονείς είναι περισσότερο δεκτικοί στην απόκτηση παιδιών. Σημαντική είναι και η λειτουργία των Κέντρων απασχόλησης παιδιών, με τη συμμετοχή του Κοινωνικού Λειτουργού, γιατί τα παιδιά απασχολούνται δημιουργικά στον ελεύθερο χρόνο τους με διάφορες ασχολίες (θέατρο, χορός, μουσική, ζωγραφική) και επομένως οι γονείς έχουν ένα σημαντικό στήριγμα βοήθειας για την απασχόληση των παιδιών τους.

Όπως αναφέρθηκε η κοινωνική εργασία και συγκεκριμένα ο κοινωνικός λειτουργός ασχολείται και στον τομέα της αντιμετώπισης κοινωνικών προβλημάτων.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας που διαπιστώθηκε η μείωση του μαθητικού πληθυσμού στα δημοτικά σχολεία λόγω της ύπαρξης του φαινομένου της υπογεννητικότητας, στην έρευνα υπήρξε ερώτηση που σχετίζονταν με το φαινόμενο της αύξησης των αλλοδαπών μαθητών στα δημοτικά σχολεία και διαπιστώθηκε η αύξηση του αριθμού των αλλοδαπών μαθητών που φοιτούν σε δημοτικά σχολεία. Ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην αποτελεσματική λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος λόγω της ειδικής εκπαίδευσης, ειδικών γνώσεων και ευαισθησίας που διακατέχει. Η συνύπαρξη ελλήνων μαθητών και αλλοδαπών μαθητών στα δημοτικά σχολεία πρέπει να είναι αρμονική γι' αυτό είναι απαραίτητος ο κοινωνικός λειτουργός στα σχολεία που με τη διδασκαλία της

διαπολιτιστικής αγωγής θα επιτύχει την ομαλή συμβίωση των μαθητών στα δημοτικά σχολεία.

Οι διαστάσεις του φαινομένου της υπογεννητικότητας που παρατηρούμε στα δημοτικά σχολεία επικαθιστούν την ανάγκη για την παρουσία κοινωνικού λειτουργού στην εκπαίδευση με ρόλο καθοριστικό.

Ακόμα όπως αναφέρθηκε θεωρούμε σημαντικό το ρόλο του κοινωνικού λειτουργού και για την αντιμετώπιση του φαινομένου της υπογεννητικότητας, στο χώρο της κοινότητας όπου θα διοργανώνει διαλέξεις(με τη συνεργασία και άλλων ειδικών επιστημών) και θα ενημερώνει τα μέλη της κοινότητας για τις ανησυχητικές διαστάσεις του προβλήματος. Όμως και με συμβουλευτική υπηρεσία καθώς και την εφαρμογή βοηθητικών προγραμμάτωνθα βοηθά τα μέλη της κοινότητας στα διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

Ολοκληρώνοντας, θέλουμε να τονίσουμε την αναγκαιότητα της Κοινωνικής Εργασίας και συγκεκριμένα του Κοινωνικού Λειτουργού για την αντιμετώπιση του φαινομένου της υπογεννητικότητας. Οι διαστάσεις του προβλήματος είναι ανησυχητικές και πολύπλευρες. Θεωρούμε σημαντικό το ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού στην πρόληψη και την αντιμετώπιση των διαστάσεων αυτών σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο.

**“Στην πραγματικότητα τα παιδιά
είναι και πλούτος και χαρά και
περηφάνια και ελπίδα για όλους.”**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

.. ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΟΝΟΜΑ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ:

ΠΕΡΙΟΧΗ:

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

- 1.** ΠΟΣΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΤΗ ΦΕΤΙΝΗ ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΣΟΙ ΣΕ ΚΑΘΕ ΤΑΞΗ;
- 2.** ΠΟΣΕΣ ΒΑΡΔΙΕΣ ΕΧΕΙ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ;
- 3.** ΕΧΕΤΕ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙ ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 10 ΧΡΟΝΙΑ;
- 4.** ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ, ΠΟΥ ΜΕΙΩΘΗΚΕ Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ; (ΕΑΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ)

5. ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ , ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ,
ΠΟΥ ΑΥΞΗΘΗΚΕ Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ;
(ΕΑΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ
ΜΑΘΗΤΩΝ)

6. ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΙΣΡΟΗ ΜΑΘΗΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΥΡΩ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΑΧΑΪΑΣ ΠΡΟΣ ΤΑ
ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ;

7. ΕΧΕΤΕ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ
ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 10
ΧΡΟΝΙΑ;(ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΑΝ ΕΙΝΑΙ
ΔΥΝΑΤΟΝ)

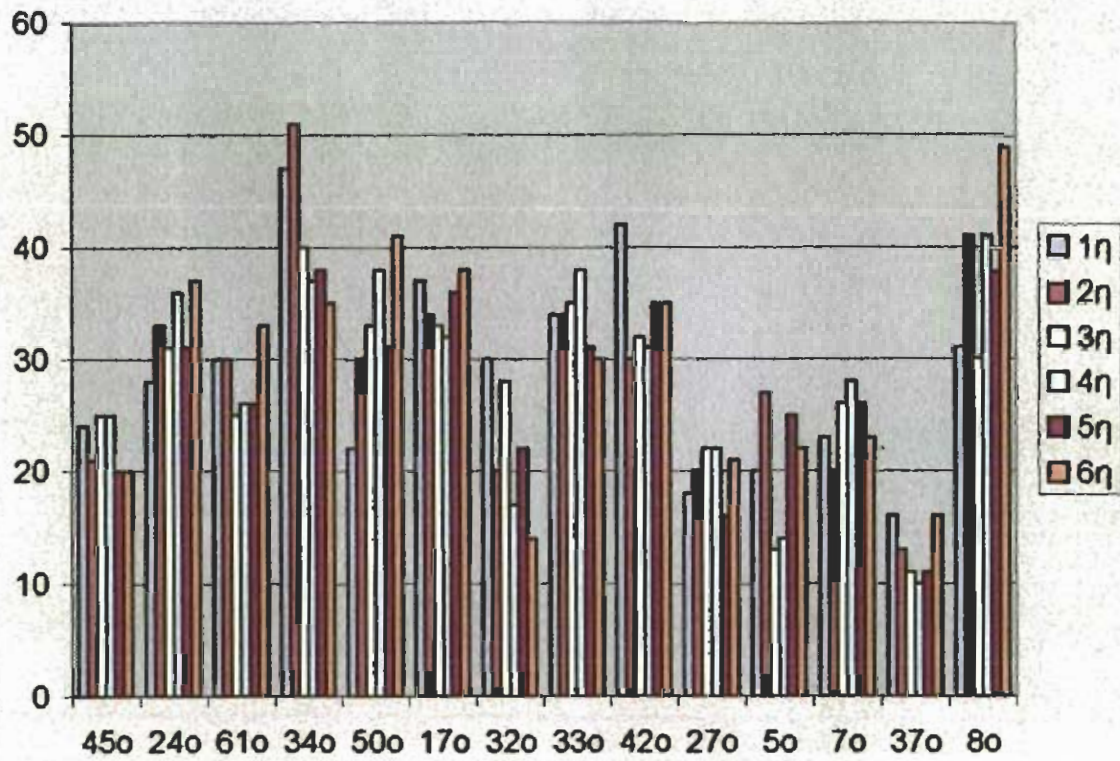
8. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ
ΓΟΝΕΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ
ΓΙΑ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΟΥ ΘΑ
ΕΠΙΛΕΞΟΥΝ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ;

9. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ
ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΥΠΟΓΕΝΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

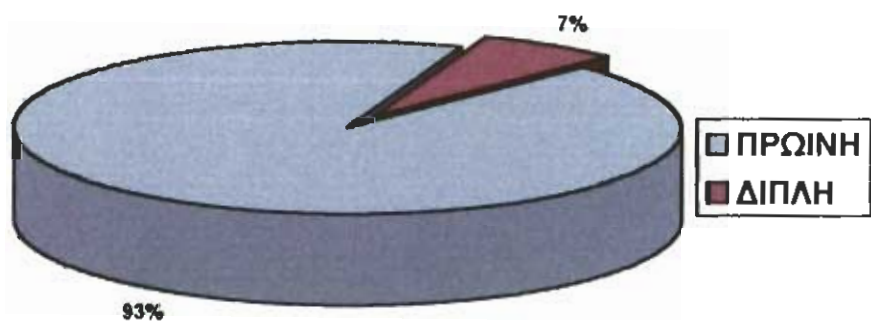
ΣΧΗΜΑ 1

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΝΑ ΤΑΞΗ

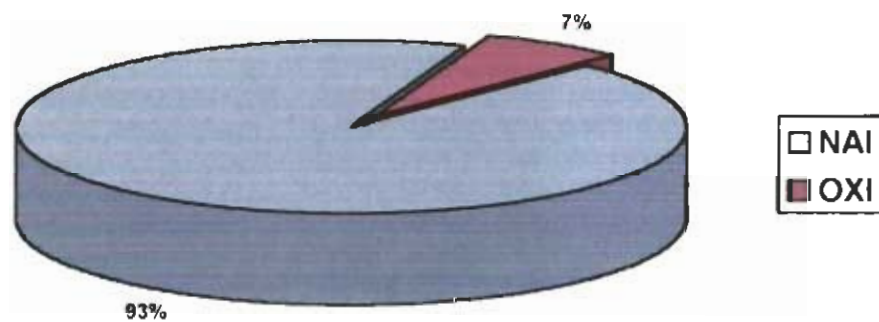
ΣΧΗΜΑ 2

ΒΑΡΔΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

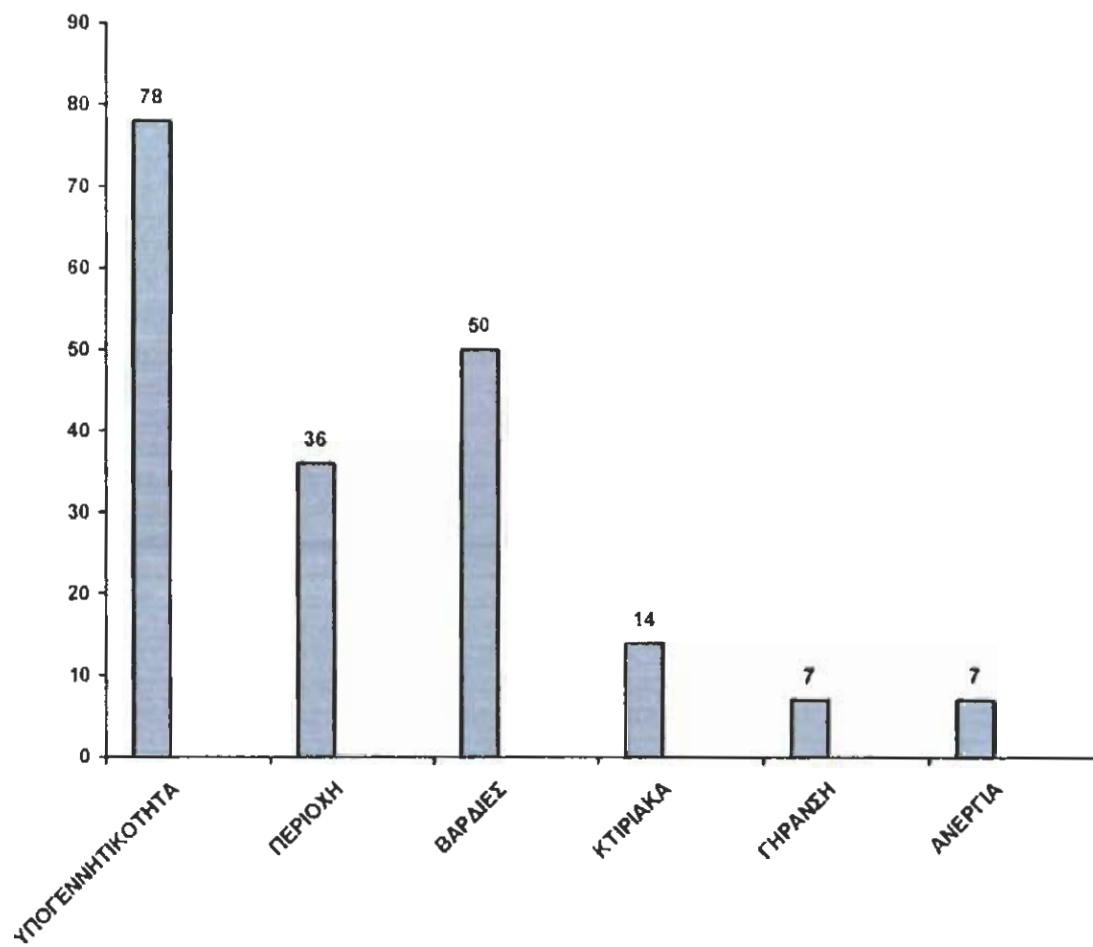
ΣΧΗΜΑ 3

**ΥΠΑΡΞΗ ΜΕΙΩΣΗΣ ΑΡΙΘΜΟΥ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΑ
ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 10 ΧΡΟΝΙΑ**

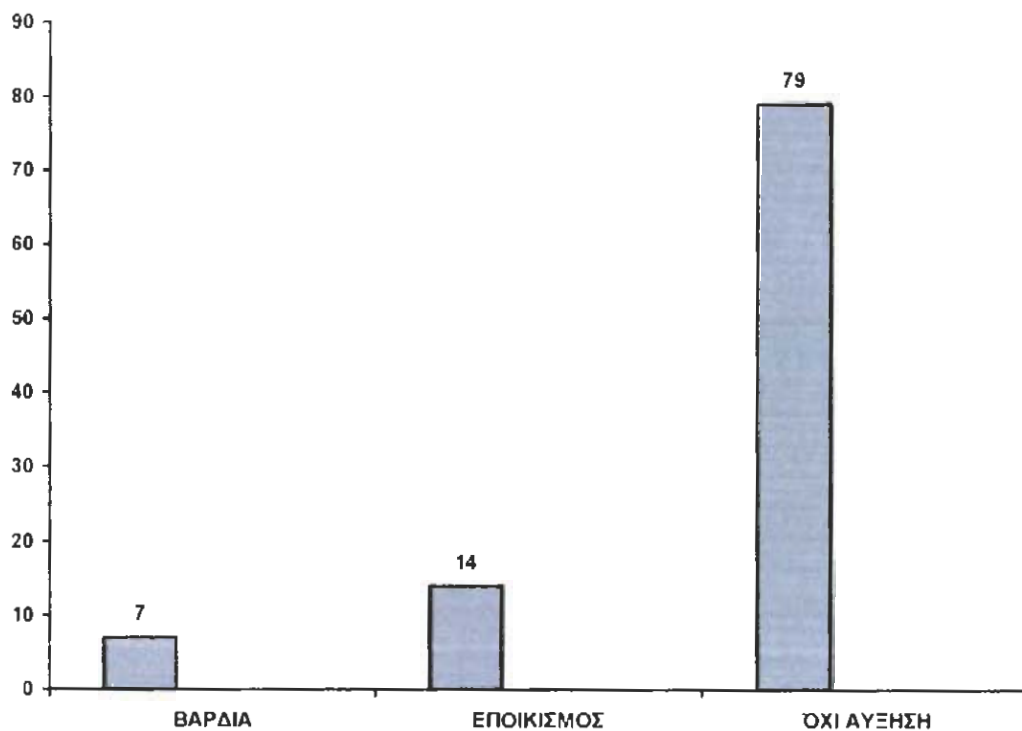
ΣΧΗΜΑ 4

ΛΟΓΟΙ ΜΕΙΩΣΗΣ ΜΑΘΗΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

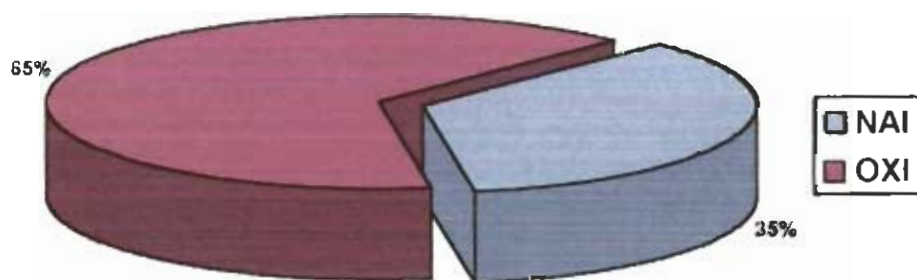
ΣΧΗΜΑ 5

ΛΟΓΟΙ ΑΥΞΗΣΗΣ ΜΑΘΗΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 10 ΧΡΟΝΙΑ

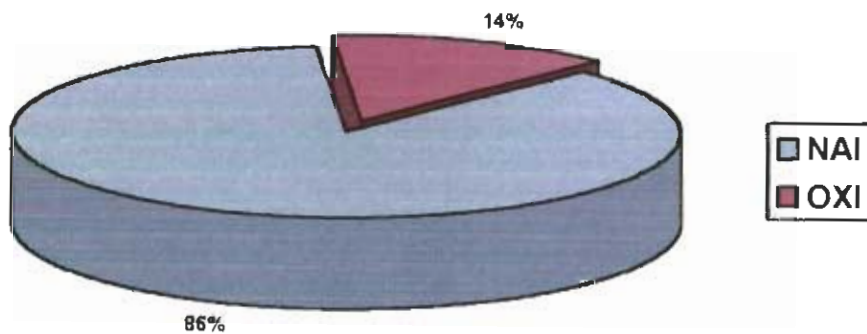
ΣΧΗΜΑ 6

ΥΠΑΡΞΗ ΕΙΣΡΟΗΣ ΜΑΘΗΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΠΟ
ΤΙΣ ΓΥΡΩ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΛΧΑΙΑΣ

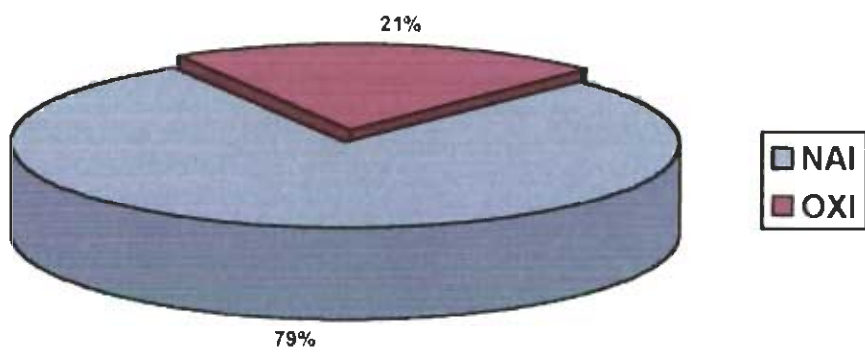
ΣΧΗΜΑ 7

ΥΠΑΡΞΗ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΣΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 10
ΧΡΟΝΙΑ

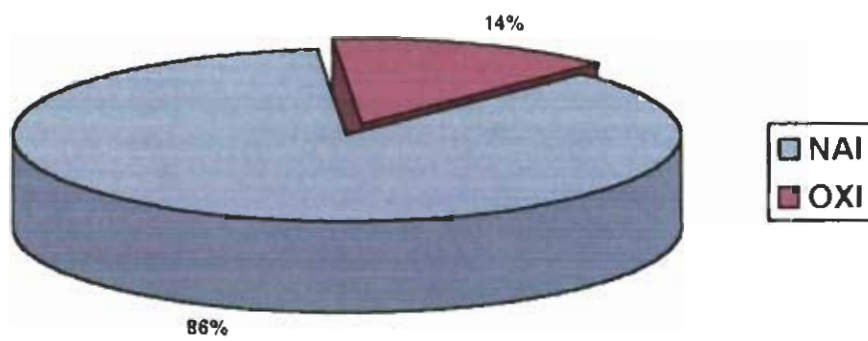
ΣΧΗΜΑ 8

**ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ
ΚΑΘΟΡΙΖΕΙ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΟΥ ΘΑ
ΑΠΟΚΤΗΣΟΥΝ;**

ΣΧΗΜΑ 9

**ΑΠΟΤΕΛΕΙ Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ
ΥΠΟΓΕΝΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ;**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

ΑΝΩΤΑΤΟ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κουκούλι Πάτρας

263 34 Πάτρα

Πληροφορίες : Αλέκα Λυκούδη

Τηλέφωνο: 061- 319136

FAX 329943

Βαθμός Ασφαλείας

Πάτρα 22-11- 2001

Αριθμ.Πρωτ. 4102

ΠΡΟΣ: Οιονδήποτε αφορά.

ΘΕΜΑ:

Παρακαλούμε να διευκολύνετε τους Ζαγοράκη Αθανάσιο και Σακελλαρίου Παναγιώτη, σπουδαστές του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, της Σ.Ε.Υ.Π., του Τ.Ε.Ι. Πάτρας στην διεξαγωγή της Πτυχιακής τους Εργασίας με Θέμα: «Μείωση μαθητικού πληθυσμού στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στο Δήμο Πατρέων - υπογεννητικότητα».

Υπεύθυνη της ανωτέρω εργασίας είναι η κ.Νομικού Αντωνία, Καθηγήτρια Εφαρμογών του Τμήματός μας.

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Δρ.ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΜΑΘΗΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΣΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ
ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1990-2000

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ
1990-1991	761070
1991-1992	733462
1992-1993	702811
1993-1994	678577
1994-1995	659890
1995-1996	634890
1996-1997	614278
1997-1998	603755
1998-1999	601186
1999-2000	600028

(ΠΗΓΗ: ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΥΠ.Ε.Π.Θ., 2001)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

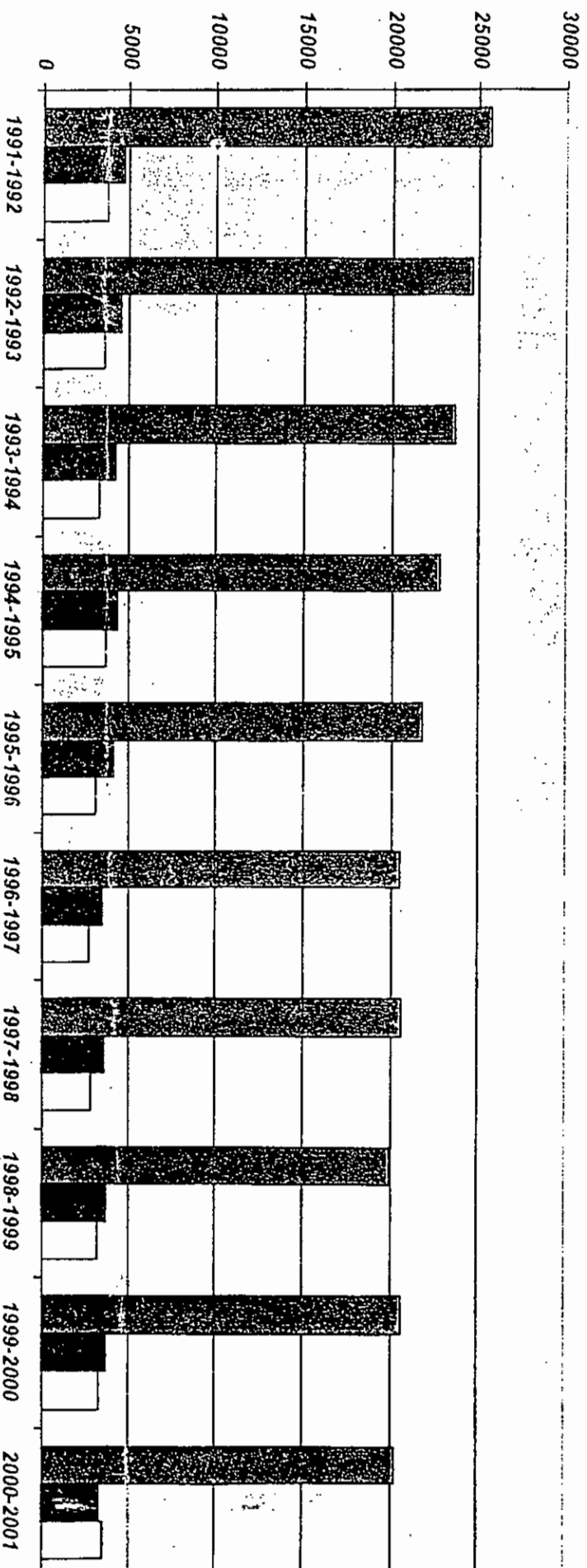
ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ 1961-2001

ΕΤΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ Ν	ΜΕΣΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ %
1961	8388553	755752	0,95
1971	8768641	330088	0,44
1981	9740417	971776	1,06
1991	10269000	528657	0,53
2001	10939605	669705	0,61

(ΠΗΓΗ: Ε.Σ.Υ.Ε. ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΑΘΗΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΠΡΟΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΧΑΪΑΣ 10/ΕΤΙΑΣ 1991-2001**

Σύνολο Μαθητών
 Μαθητές 1^{ης} τάξης
 Μαθητές 2^{ης} τάξης
 Μαθητές 3^{ης} τάξης

ΕΧΘΑΙΚΑ ΕΤΗ 1	ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΘΗΤΩΝ 2	ΜΑΘΗΤΕΣ 1 ^{ης} ΤΑΞΗΣ 3	ΜΑΘΗΤΕΣ 2 ^{ης} ΤΑΞΗΣ 4
1991-1992	25.666	4.714	3.813
1992-1993	24.588	4.569	3.551
1993-1994	23.576	4.283	3.305
1994-1995	22.756	4.357	3.666
1995-1996	21.813	4.136	3.125

1	2	3	4
1996-1997	20.560	3.501	2.708
1997-1998	20.650	3.544	2.768
1998-1999	19.940	3.633	3.214
1999-2000	20.658	3.679	3.307
2000-2001	20.205	3.325	3.499

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΜΑΘΗΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΣΤΑ ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ
ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1990-2000

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΜΑΘΗΤΕΣ
1990-1991	46802
1991-1992	48039
1992-1993	46501
1993-1994	45124
1994-1995	42797
1995-1996	44069
1996-1997	37762
1997-1998	44853
1998-1999	44328
1999-2000	45285

(ΠΗΓΗ: ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΥΠ.Ε.Π.Θ., 2001)

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Πληθυσμός σε μεγάλες ομάδες ηλικιών και δείκτης γήρανσης
1961-1991

Ηλικία	1961	1971	1981	1991
0-14	2243962	2223904	2307297	1974867
15-64	5457937	5587352	6192751	6880681
65 +	686654	957116	1239541	1404352
Σύνολο	8388553	8768372	9739589	10259900
Ποσοστιαία κατανομή κατά μεγάλες ομάδες ηλικιών				
0-14	26,75	25,36	23,68	19,25
15-64	65,06	63,72	63,59	67,06
65 +	8,19	10,92	12,73	13,69
Σύνολο	100,00	100,00	100,00	100,00
Δείκτης γήρανσης (65+/0-14)	30,6	43,1	53,7	71,1

Πηγή : ΕΣΥΕ, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, *Στατιστική Επετηρίδα*, 1997

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Πληθυσμός, Γεννήσεις ζώντων, Αδρός Συντελεστής Γεννητικότητας και Δείκτης Ολικής Γονιμότητας, Ελλάδα, 1960-1995

Έτος	Πληθυσμός*	Γεννήσεις Ζώντων	Αδρός Συντελεστής Γεννητικότητας ** (σε 1000 κατ.)	Δείκτης Ολικής Γονιμότητας
1960	8.327.405	157.239	18,88	2,28
1961	8.398.050	150.716	17,94	2,19
1962	8.448.233	152.158	18,01	2,24
1963	8.479.625	148.249	17,48	2,22
1964	8.510.429	153.109	18,00	2,31
1965	8.550.333	151.448	17,71	2,30
1966	8.613.651	154.613	17,95	2,38
1967	8.716.441	162.839	18,68	2,55
1968	8.740.765	160.338	18,21	2,56
1969	8.772.764	154.077	17,44	2,53
1970	8.792.806	144.928	16,48	2,39
1971	8.831.036	141.126	15,98	2,32
1972	8.888.628	140.891	15,85	2,32
1973	8.929.086	137.526	15,40	2,26
1974	8.962.023	144.069	16,08	2,38
1975	9.046.542	142.273	15,73	2,38
1976	9.167.190	146.566	16,00	2,35
1977	9.308.479	143.739	15,51	2,28
1978	9.429.959	146.588	15,66	2,29
1979	9.548.262	147.965	15,66	2,29
1980	9.642.505	148.134	15,36	2,21
1981	9.729.350	140.953	14,48	2,09
1982	9.789.513	137.275	14,01	2,02
1983	9.846.627	132.608	13,47	1,94
1984	9.895.801	125.724	12,70	1,82
1985	9.934.294	116.481	11,73	1,68
1986	9.967.264	112.810	11,32	1,61
1987	10.000.644	106.392	10,65	1,51
1988	10.037.037	107.505	10,71	1,52
1989	10.089.550	101.657	10,08	1,43
1990	10.160.551	102.229	10,06	1,42
1991	10.247.341	102.620	10,01	1,40
1992	10.321.883	104.081	10,08	1,41
1993	10.379.453	101.799	9,81	1,35
1994	10.426.289	103.763	9,95	1,33
1995	10.454.019	101.495	9,71	1,32

* Όπως είναι ο πληθυσμός την 1 Ιουνίου.

Πηγή: ΕΣΥΕ, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας, Στατιστικές της Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού, 1960-1997.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Αστικός, Ημιαστικός, Αγροτικός Πληθυσμός και Πολεοδομικά συγκροτήματα,
1961-1991.

Περιοχές	1961 000	1971 000	1981 000	1991 000
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	8.389	8.769	9.740	10.260
ΣΥΝ. ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	3.553	4.668	5.659	6.039
-Π.Σ. Αθήνας	1.853	2.540	3.027	3.073
-Π.Σ. Θεσσαλονίκης	381	557	706	749
-Λοιπές Αστικές περιοχές	1.319	1.571	1.926	2.217
ΗΜΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ *	1.160	1.019	1.125	1.318
ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ **	3.676	3.082	2.956	2.902
Ποσοστιαία κατανομή (%)				
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	100,0	100,0	100,0	100,0
ΣΥΝ. ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	42,3	53,2	58,1	58,9
-Π.Σ. Αθήνας	22,1	29,0	31,1	30,0
-Π.Σ. Θεσσαλονίκης	4,5	6,3	7,2	7,3
-Λοιπές Αστικές περιοχές	15,7	17,9	19,8	21,6
ΗΜΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ *	13,8	11,6	11,6	12,8
ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ **	43,9	35,2	30,3	28,3

Πηγή: ΕΣΥΕ, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας, *Στατιστική Επετηρίδα*, 1997.

* Ημιαστικές περιοχές: 2.000-9.999 κατ. (με εξαίρεση τις περιοχές με αστικές συσσωρεύσεις) **
Αγροτικές περιοχές: <1999 κατ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Εξέλιξη του Πληθυσμού ανά Νομό και Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής
Πληθυσμού ανά Νομό, κατά φθίνουσα διάταξη της μεταβολής για 1981-1991

Νομός	1971	1981	1991	Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής Πληθυσμού	
				1971-1981	1981-1991
Αττικής (Υπόλοιπο)	249.784	331.179	450.485	2,86	3,12
Χαλκιδικής	73.390	79.036	92.117	0,74	1,54
Κορινθίας	113.115	123.042	141.823	0,85	1,43
Βοιωτίας	107.459	117.175	134.108	0,87	1,36
Δωδεκανήσου	121.017	145.071	163.476	1,83	1,20
Ηλείας	164.061	160.305	179.429	-0,23	1,13
Ρεθύμνης	60.949	62.634	70.095	0,27	1,13
Ευβοίας	172.585	188.410	208.408	0,88	1,01
Πιερίας	92.354	106.859	116.763	1,47	0,89
Αχαΐας	240.854	275.193	300.078	1,34	0,87
Μαγνησίας	161.392	182.222	198.434	1,22	0,86
Ηρακλείου	209.670	243.622	264.906	1,51	0,84
Θεσσαλονίκης	711.990	871.580	946.864	2,04	0,83
Ζακύνθου	30.187	30.014	32.557	-0,06	0,82
Κερκύρας	92.933	99.477	107.592	0,68	0,79
Ιωαννίνων	134.688	147.304	158.193	0,90	0,72
Θεσπρωτίας	40.684	41.278	44.188	0,15	0,68
Λαρίσης	233.159	254.295	270.612	0,87	0,62
Χανίων	119.797	125.856	133.774	0,50	0,61
Κυκλάδων	86.337	88.458	94.005	0,24	0,61
Φθιώτιδος	155.574	161.995	171.274	0,41	0,56
Αργολίδος	88.698	93.020	97.636	0,48	0,49
Πρεβέζης	55.262	55.915	58.628	0,12	0,48
Πέλλης	126.085	132.386	138.761	0,49	0,47
Χίου	53.948	49.865	52.184	-0,78	0,46
Ημαθίας	117.477	133.750	139.934	1,31	0,45
Μεσσηνίας	173.077	159.818	166.964	-0,79	0,44
Αιτωλίας και Ακαρνανίας	228.989	219.764	228.180	-0,41	0,38
Κεφαλληνίας	35.952	31.297	32.474	-1,38	0,37
Σάμου	41.709	40.519	41.965	-0,29	0,35
Τρικάλων	133.417	134.207	138.946	0,06	0,35
Λακωνίας	95.844	93.218	95.696	-0,28	0,26
Ξάνθης	82.917	88.777	91.063	0,69	0,25
Κοζάνης	133.484	147.051	150.386	0,97	0,23
Δράμας	91.009	94.772	96.554	0,41	0,19
Λασιθίου	66.226	70.053	71.279	0,56	0,17
Καρδίτση	133.018	124.930	126.854	-0,63	0,15
Φλωρίνης	54.410	52.430	53.147	-0,37	0,14
Περιφέρεια Πρωτεύουσας	2.548.065	3.038.245	3.072.922	1,78	0,11
Γρεβενών	34.664	36.421	36.797	0,50	0,10
Καβάλας	121.593	135.218	135.937	1,07	0,05
Λέσβου	114.802	104.620	105.082	-0,92	0,04

-ΠΥΧΗ ΕΣΥΕ-

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΔΗΛΩΘΕΙ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΑΤΡΕΩΝ
ΑΠΟ ΤΟ 1990-2000

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ
1990	4115
1991	3976
1992	4077
1993	3577
1994	3385
1995	3134
1996	3252
1997	2948
1998	2930
1999	2684
2000	2666

(ΠΗΓΗ: ΛΗΞΙΑΡΧΕΙΟ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ)

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

Γεγονότα της Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού:

Γεννήσεις, Θάνατοι, 1960-1995

Έτος	Γεννήσεις ζώντων N=	Αδρος Συντ. Γεννητ. Γεννήσεις σε 1000 κατοίκους)	Θάνατοι N=	Αδρος Συντελεστ. Θνησιμ.. Θάνατοι σε 1000 κατοίκους	Θάνατοι κάτω του 1 έτους N=	Συντελεστής Βρεφ. Θνησιμότητας (αναλογία σε 1000 γεννήσεις ζώντων)	Φυσική Αύξηση N=
1960	157239	18,88	60563	7,27	6300	40,07	96676
1961	150716	17,95	63955	7,62	6006	39,85	86761
1962	152158	18,01	66554	7,88	6144	40,38	85604
1963	148249	17,48	66813	7,88	5825	39,29	81436
1964	153109	17,99	69429	8,16	5488	35,84	83680
1965	151448	17,71	67269	7,87	5194	34,30	84179
1966	154613	17,95	67912	7,88	5253	33,98	86701
1967	162839	18,68	71975	8,26	5590	34,33	90864
1968	160338	18,34	73309	8,39	5518	34,41	87029
1969	154077	17,56	71825	8,19	4899	31,80	82252
1970	144928	16,48	74009	8,42	4290	29,60	70919
1971	141126	15,98	73819	8,36	3797	26,91	67307
1972	140891	15,85	76859	8,65	3851	27,33	64032
1973	137526	15,40	77648	8,70	3320	24,14	59878
1974	144069	16,08	76303	8,51	3449	23,93	67766
1975	142273	15,73	80077	8,85	3409	23,96	62196
1976	146566	15,99	81818	8,93	3300	22,52	64748
1977	143739	15,44	83750	9,00	2927	20,36	59989
1978	146588	15,54	81615	8,65	2833	19,33	64973
1979	147965	15,50	82338	8,62	2772	18,73	65627
1980	148134	15,36	87282	9,05	2658	17,94	60852
1981	140953	14,49	86261	8,87	2294	16,27	54692
1982	137275	14,02	86345	8,82	2076	15,12	50930
1983	132608	13,47	90586	9,20	1932	14,57	42022
1984	125724	12,70	88397	8,93	1803	14,34	37325
1995	116481	11,73	92886	9,35	1647	14,14	23595
1986	112810	11,32	91783	9,21	1381	12,24	21027
1987	106392	10,64	95656	9,57	1247	11,72	10736
1988	107505	10,71	92407	9,21	1187	11,04	15098
1989	101657	10,08	92720	9,19	989	9,73	8837
1990	102229	10,06	94152	9,27	993	9,71	8077
1991	102620	10,01	95498	9,32	927	9,03	7122
1992	104081	10,08	98231	9,52	871	8,37	5850
1993	101799	9,81	97419	9,39	864	8,49	4380
1994	103763	9,95	97807	9,38	823	7,93	5956
1995	101495	9,71	100158	9,58	827	8,15	1337

Πηγή: ΕΣΥΕ, Στατιστική Επετηρίδα, 1997.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

Ειδικά ποσοστά γονιμότητας κατά ηλικία της μητέρας γονιμότητα (γυναίκες 15-49 χρ.) 1960-1993

Έτος	Ομάδες ηλικιών (Γεννήσεις σε 1000 γυναίκες της κάθε ηλικιακής ομάδας)						
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
1960	16,7	104,5	151,0	106,2	50,6	14,1	2,0
1965	26,1	126,8	149,9	104,7	44,2	10,7	1,5
1970	36,0	141,5	158,8	96,3	43,6	9,5	1,1
1975	39,7	135,2	155,6	79,6	36,6	8,0	0,7
1980	52,9	152,3	129,4	66,6	27,3	6,7	0,9
1985	36,7	119,9	104,0	55,3	20,0	4,5	0,4
1990	21,8	86,9	96,7	54,2	20,4	3,7	0,4
1993	15,0	69,8	96,2	59,8	22,8	4,3	0,3

Πηγή: ΕΣΥΕ, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας, *Στατιστικές της Φυσικής Κίνησης του Πληθυσμού*, 1960-1993.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δετοράκης Ι., "Οικογενειακός προγραμματισμός-Αντισύλληψη-Σεξουαλική διαφώτιση", εκδ. Γ', εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1998.
2. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.), Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας, "Δημογραφική προσέγγιση της Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, Διερεύνηση και Ανάλυση των Δημογραφικών τάσεων και οι Επιπτώσεις τους στην Ελλάδα", εκδ. Ε.Κ.Κ.Ε., Αθήνα, 2000.
3. Ελληνική Εταιρία Δημογραφικών Μελετών (Ε.ΔΗ.Μ.), "Η Δημογραφική Κρίση στην Ελλάδα, Εθνικές, Οικονομικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις", (Δημογραφική ημερίδα στις 29/11/1984 υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών), Αθήνα, 1984.
4. Εμκε-Πουλοπούλου Η., "Το δημογραφικό", εκδ. Έλλην, Αθήνα, 1994.
5. Κυριαζή Ν., "Αναπαραγωγή του πληθυσμού: Θεωρητικές προσεγγίσεις και εμπειρικές έρευνες", εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1992.
6. Κυρίδης Α., "Η ανισότητα στην Ελληνική Εκπαίδευση και η πρόσβαση στο Πανεπιστήμιο (1955-1985)", εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1997.
7. Κώτσικης Β., "Επαγγελματική και Εκπαιδευτική Κατάρτιση-Οργάνωση και διοίκηση της επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης", εκδ. Έλλην, Αθήνα, 1994.
8. Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια-Λεξικό, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1989.
9. Παπακωνσταντίνου Π., "Εκπαιδευτικό Έργο και Αξιολόγηση του σχολείου, Κριτική Ανάλυση-Υλικό Στήριξης", εκδ. Έκφραση, Αθήνα, 1993.

10. Παρασκευόπουλος Ι. Ν., "Διαφυλικές σχέσεις-Εισηγήσεις-Σεμινάρια Κατάρτισης Εκπαιδευτικών σε θέματα Σεξουαλικής Αγωγής και Ισότητας των δυο φύλων", Α, Β, τόμος, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1995.
11. Παρασκευόπουλος Ι. Ν., "Εξελικτική Ψυχολογία-Ψυχολογική Θεώρηση της πορείας της ζωής από τη σύλληψη ως την ενηλικίωση", τόμος Γ, Αθήνα, 1995.
12. Πατεράκης Γ., "Γιατί οι άνθρωποι κάνουν παιδιά", εκδ. Δωρικός, Αθήνα, 1988.
13. Πολύζος Ν., "Δημογραφική πρόκληση, Υπογεννητικότητα και Γήρανση στην Ελλάδα", εκδ. Εξάντας, Αθήνα, 1981.
14. Τσαούσης Δ., "Κοινωνική Δημογραφία", εκδ. Κοινωνιολογική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1986.

Βιβλιοθήκες

- 1.Βιβλιοθήκη Τμήματος Παιδαγωγικής,Πανεπιστήμιο Πατρών**
- 2.Κεντρική Βιβλιοθήκη Δήμου Πατρέων**
- 3.Κεντρική Βιβλιοθήκη Τ.Ε.Ι. Πατρών**
- 4.Κεντρική Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πατρών**
- 5.Κεντρική Βιβλιοθήκη Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών**
- 6.Κεντρική Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιά**

ΆΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Αχαΐας
2. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας (Ε.Σ.Υ.Ε.)
3. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών(Ε.Κ.Κ.Ε.), Αθήνα
4. Ένωση Ελλήνων Κοινωνιολόγων, Αθήνα
5. Ληξιαρχείο Δήμου Πατρών
6. Στατιστική Υπηρεσία της Νομαρχίας Αχαΐας
7. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων(Τμήμα Επιχειρησιακών Ερευνών και Στατιστικής της Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Επιχειρησιακών Ερευνών)
8. INEPNET: Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος(Ο.Κ.Ε.) "Γνώμη πρωτοβουλίας με θέμα το Δημογραφικό", Αθήνα, 2000

